

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra politologie a evropských studií

**Postoje vybraných politických stran v ČR a Polsku k EU ve volbách do
Evropského parlamentu v roce 2014**

(Analýza příspěvků zveřejněných na profilech jednotlivých politických
stran na sociální síti Facebook)

Diplomová práce

Bc. Anna Kurowská

Vedoucí práce: Mgr. Eva Lebedová, Ph.D.

Olomouc 2015

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: „Postoje vybraných politických stran v ČR a Polsku k EU ve volbách do Evropského parlamentu v roce 2014“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne 10. 12. 2015

Podpis

Ráda bych poděkovala své vedoucí práce Mgr. Evě Lebedové Ph.D. za vstřícný přístup, cenné rady a odborné vedení diplomové práce. Zároveň bych také chtěla poděkovat svým rodičům a příteli za vytrvalou podporu po celou dobu mého studia.

Obsah

Úvod	5
1. Politická komunikace a nová média	11
1.1. Politická komunikace v čase.....	11
1. 2 Nové výzvy v prostředí médií a komunikace.....	14
1. 3 Internet a sociální sítě.....	17
2. Programové postoje politických stran k Evropské unii	23
2.1 Tvrdý a měkký euroskepticismus	25
2. 2 Euroenthusiasts, Europragmatics, Eurosceptics, Eurorejects.....	25
2. 3 Funkční europeanismus a ztotožňující euroepanismus	27
2.4 Typologie Chrise Flooda.....	30
2. 5 Europeanisté, eurogovernmentalisté a euroskeptikové	30
3. Vybrané politické strany	32
3. 1 Občanská demokratická strana	32
3. 2 TOP 09.....	34
3. 3 Občanská platforma.....	36
3. 4 Právo a spravedlnost.....	38
3. 5 Volební programy pro volby do EP 2014.....	40
3.6 Teoretické zařazení postojů politických stran k EU na základě volebních programů z roku 2014	44
4. Postoje politických stran na sociální síti Facebook.....	49
4.1 ODS – „Petice pro korunu.“	52
4. 2 TOP 09 – „Nekašlete na Evropu.“	55
4. 3 PiS – „Zapomenutý Facebook.“	60
4. 4 PO – „Silný tým.“	62
4. 5 Srovnání politických stran	66
Závěr	69
Seznam pramenů a literatury	73
Literatura.....	73
Prameny	79
Seznam tabulek a obrázků	81
Abstrakt	82

Úvod

Volby do Evropského parlamentu (dále jen EP) se konají ve všech členských státech Evropské unie (dále jen EU). Avšak každý členský stát, respektive jeho voliči, přistupují k těmto volbám jiným způsobem, a to se nejenom velkou měrou promítá do účasti, ale především do celkového přístupu k tomuto volenému orgánu. Průměrná účast ve volbách do EP rok od roku klesá. Příčin může být mnoho. Politiky nastolené EU, nálady v jednotlivých zemích, nedůležitost a vzdálenost EP a dalších institucí EU, nedostatek možnosti přímo cokoli ovlivnit, personální obsazení kandidátních listin i například rozložení sil v EP, respektive určený počet křesel jednotlivým zemím. Tyto příčiny i mnohé další zásadně korespondují s označováním voleb do EP jako tzv. voleb druhého řádu.¹ Pokud hovoříme o nízké volební účasti, dominují jí zejména státy ze střední a východní Evropy. Tento fakt není zcela pozitivní především v souvislosti s tím, jak krátkou dobu² jsou země členy a také jaké úsilí vložily do toho, aby se mohly stát součástí EU. Česká republika (dále jen ČR) a Polsko nejsou se svojí voličskou účastí v evropských volbách výjimkou, ba právě naopak. Účast českých voličů během let rapidně klesla na pouhých 18 % a v Polsku se drží na obdobných hodnotách okolo 24 %, což jsou velmi podprůměrná čísla vzhledem k celkové evropské účasti, která činí 42,61 %.³ Přesto mohou tyto volby poskytovat zajímavé skutečnosti, nejenom co se týká výsledků, ale také, a to bude předmětem této práce, postojů, jaké politické strany mohou směrem k EU zaujímat.

Pokud hovoříme o postojích k EU, bývají velice často spjaty s negativismem, popřípadě přímo s euroskepticismem. Nicméně postoje mohou být také pozitivní a je nutné jim věnovat stejnou pozornost. Překládaná práce se hodlá věnovat jak negativním, tak i pozitivním postojům. Při pozorování a zkoumání politických stran a jejich postojů nelze v současné době najít jedinou jasně danou a uznávanou vědeckou metodu. Existují hned čtyři možné postupy používané při zkoumání postojů stran k EU. Jsou jimi analýza

¹ „Hlavní rozdíl mezi národními volbami/volbami prvního řádu a evropskými volbami/volbami druhého řádu vidíme tedy v tom, že pouze první zmíněné volby představují základ pro tvorbu exekutivy, zatímco evropské volby pro většinu voličů nemají takový bezprostřední a důležitý význam. To platí rovněž pro politické strany, které pro volby do EP většinou nepřipravují zvláštní, specializované programové dokumenty, které by se zabývaly tematikou EU, ale pouze doplní své programy určené pro domácí politickou arénu, často pak neučiní ani to.“ (Cabada 2010: 12)

² V době evropských voleb byla většina zemí ze střední a východní Evropy v EU pouhých deset let (Rumunsko a Bulharsko sedm let, Chorvatsko teprve rok).

³ Voličská účast v Polsku byla v roce 2004 20,87 %, v roce 2009 24,53 % a v roce 2014 23,83 %. V ČR byla v roce 2004 28,30 %, v roce 2009 28,22 % a v roce 2014 18,20 %. (Výsledky voleb do EP 2014)

jednání politických stran, analýza postojů příznivců a/nebo představitelů politických stran, výzkum reputace politických stran a analýza programových dokumentů, které se pokusí částečně využít i tato práce v kombinaci s dalšími jinými postupy. Záměrem bude zkombinovat analýzu volebních programů z voleb do EP z roku 2014 společně s analýzou příspěvků politických stran na svých facebookových profilech zveřejněných v jasně stanoveném období. Je to z toho důvodu, že sociální sítě stále více zasahují do dění okolo voleb a volební programy jsou velmi dobrou pomůckou k podpoře výsledků vzešlých ze zkoumání příspěvků na Facebooku. Strany se snaží v rámci svých možností pořád více zlepšovat svou nabídku pomocí politického marketingu, respektive reklamních sdělení a přibližovat se svému potencionálnímu voliči. Nejedná se již pouze o volební spoty, debaty v televizi či rozhlase, billboardy, letáčky atd., ale o využívání dalších nových prostředků, které jim nabízí například neustále se rozvíjející internet a s ním spojené i sociální sítě. Ty dávají do rukou svých uživatelů nepřeberné množství možností v rámci komunikace, sdílení, přijímání a posílání informací, obrázků, fotografií, videí a různých hlasových záznamů. Proto se i strany, a to nejenom pro potřeby svých předvolebních kampaní, přesouvají na sociální sítě, jakými jsou například Facebook, Twitter, MySpace a jiné. Téměř každá politická strana má v současné době profil na některé ze zmíněných sociálních sítí. Prezентují zde své názory, kandidáty, novinky, události a kampaně. Zatímco jejich webové stránky ztrácejí na intenzitě svých návštěvníků, protože pro současné uživatele internetu je mnohem jednodušší a pohodlnější si, v rámci třeba zmíněného Facebooku, najít na jednom místě vše, co je zajímavé. Proto pozornost této práce bude směřována nejenom k volebním programům, jak již bylo zmíněno výše, ale taktéž k politické komunikaci, volebním kampaním a sociálním sítím. Konkrétně budou zkoumány příspěvky, jejich obsah, ale i četnost, na sociální síti Facebook vybraných politických stran.

Polsko a ČR jsou obě středoevropskými postkomunistickými zeměmi, které vstoupily do EU ve stejném roce a potýkají se dle dosavadních studií s obdobnými problémy týkající se jak nízké volební účasti v evropských volbách, tak i s podobnými postoji politických stran k EU. Proto byly vybrány čtyři politické strany z těchto zemí: za ČR Občanská demokratická strana (dále jen ODS) a TOP 09 a za Polsko Právo a spravedlnost (Prawo i Sprawiedliwość, dále jen PiS) a Občanská platforma (Platforma Obywatelska, dále jen PO). Tyto strany jsou zvoleny záměrně. Nejenom z hlediska stranických rodin a ideologie (všechny tyto subjekty je lze zařadit na pravou stranu politického spektra), ale

také předpokládaných postojů k EU. Posledním kritériem, které bylo bráno v potaz při výběru zmíněných stran, byla jejich schopnost dlouhodoběji setrvávat na politické scéně, ať již jako vládní či opoziční strana.

Cílem práce bude snaha potvrdit či vyvrátit předpokládané postoje politických stran ve volbách do Evropského parlamentu ve vztahu k Evropské unii na základě analýzy příspěvků a jejich obsahů zveřejněných na jejich facebookových profilech. A především zjistit, zdali se strany ve svých příspěvcích vyjadřují k EU pozitivně či negativně. Mimo jiné bude věnován také určitý prostor volebním programům jednotlivých stran, s nimiž šly do voleb do EP v roce 2014, a na kterých lze mnohem lépe zjistit za pomoci dostupných teorií, jaký postoj politická strana k EU zastává. Následné porovnání zmíněných analytických postupů týkajících se příspěvků a volebních programů by mělo potvrdit či vyvrátit danou hypotézu (viz níže) a veškeré výzkumné otázky. Výzkum práce bude směřován do období od 23. dubna 2014 do 30. května 2014, tzn. měsíc před volbami do EP a týden po jejich konání.

Výzkumné otázky:

1. Odrazil se negativní/pozitivní postoj zkoumaných politických stran, viditelný v jejich programových materiálech, na postojích prezentovaných skrze sociální síť Facebook?
2. Zaměřily se politické strany konkrétně na jedno nebo více témat souvisejících s členstvím v EU ve svých příspěvcích na Facebooku?
3. Které tematické kategorie v rámci příspěvků byly na facebookových profilech publikovány?
4. Lze u vybraných českých a polských politických stran nalézt podobná témata příspěvků?

Na základě těchto výzkumných otázek byly definovány dvě hypotézy:

H1: Politické strany budou ve zveřejněných příspěvcích na sociální síti Facebook komunikovat stejné postoje k EU jako ve svých volebních programech.

H2: Vybrané proevropské subjekty v Polsku a České republice (PO a TOP 09) akcentují ve své facebookové komunikaci podobná témata vztahující se k EU. Obdobný jev lze pozorovat u mírně euroskeptických českých a polských stran (ODS a PiS).

Výzkum bude prováděn za pomoci kvalitativních i kvantitativních metod. Kvalitativních metod bude využito při analyzování obsahu facebookových příspěvků jednotlivých stran a kvantitativních při zpracování získaných dat ze zmíněných příspěvků za pomoci obsahové analýzy. Tato kombinace kvalitativních a kvantitativních metod umožňuje v konečném důsledku lepší zhodnocení výsledků a následné potvrzení či vyvrácení hypotéz. Obsahová analýza sice umožňuje lépe strukturalizovat textová sdělení a následně je převádět do číselných hodnot, které lze pak snadněji zkoumat. Avšak výsledky jsou stále jen číselné hodnoty, které přinášejí určité výsledky v rámci zvolených kategorií, ale nedokáží poskytnout vysvětlení proč tomu tak je a co to znamená, což by měla následně pomoci osvětlit metoda kvalitativní. Tedy celý výzkum v rámci analytické části bude věnován facebookovým příspěvkům, jejich kategorizaci, interpretaci a zhodnocení z hlediska postojů v EU. Mimo jiné bude využito i empiricko-analytického přístupu při zkoumání volebních programů⁴ jako takových, které jsou pro tuto analýzu velice zásadní. Jejich důležitost spočívá v tom, že jsou určitým nepostradatelným doplňkem celého výzkumu, ze kterého je možné při analýze příspěvků vycházet a v konečném důsledku je také schopen podpořit její výsledky.

Práce je členěna do čtyř hlavních kapitol a několika podkapitol. První kapitola s názvem *Politická komunikace a nová média* pojednává o vývoji komunikace z hlediska médií. Jejím cílem není se pouze zaměřit na jednoduchý a holý popis politické komunikace a jejího vývoje, ale zejména nastínit to, jakým způsobem zasáhl technologický pokrok mediální prostředí během několika desítek let. Politické strany čelily a stále čelí mnohým výzvám, se kterými se musí vypořádat i ve svých mediálních výstupech a především volebních kampaních. Jelikož je záměrem práce se zabývat právě příspěvky na sociálních sítích, konkrétně na Facebooku, ve smyslu postojů politických stran. Je nutné věnovat pozornost tomu, jakým způsobem dospěla politická komunikace k těmto mediálním prostředkům.

Druhá kapitola se nazývá *Postoje politických stran k EU*. Už v samotném názvu práce jsou zmíněny postoje politických stran, proto je nutné neopomíjet dostupné teorie, respektive typologie. Díky nim je možné strany zařadit do různých kategorií (například euroskeptické, euroentuziastické, eurogovernmentalistické), ať již z hlediska pozitivního

⁴ Volební programy lze velice dobře zkoumat za pomoci kvantitativního přístupu zkoumání dle mezinárodní metodiky vyvinuté Manifesto Research Group. Bohužel v tomto případě to nebylo možné v důsledku toho, že Evropské volby nejsou zahrnuty do zveřejňovaných výsledků.

či negativního přístupu, které obsahují speciální charakteristiky týkající se například prohlubování integrace, rozšiřování EU, zahraniční politiky EU, měnové unie atd. Právě tyto charakteristiky byly následně důležité v rámci analytické části při kategorizaci příspěvků z hlediska jejich obsahu. Kapitola je tedy věnována stručnému popisu pěti zásadních typologií zabývajících se postoji politických stran k EU. Typologie jsou strukturovány nejenom chronologicky, podle toho, jak vznikaly, ale také podle toho, jak na sebe jednotliví autoři postupně navazovali či se naopak kritizovali.

Vybrané politické strany je název třetí kapitoly, jejíž pozornost bude zaměřena na zkoumané politické strany a jejich volební programy. Každá politická strana bude jednotlivě popsána, nejenom co se týče jejího vzniku, vývoje a profilu, ale také volebního programu či programového dokumentu, který uveřejnila ve volbách do EP v roce 2014. Právě tyto programy či dokumenty jsou jedním ze stěžejních předmětů této práce. Díky nim budou známy různé tematické oblasti týkající se EU, kterým strany věnují pozornost a pokládají za podstatné pro následné srovnání s výsledky vyplývajících z příspěvků uveřejněných na facebookových profilech. Součástí bude také zařazení jednotlivých stran podle již zmíněných typologií a snaha poukázat na to, zdali se strany ve svých programech staví k EU negativně či pozitivně.

Poslední kapitola nazývaná *Postoje politických stran na sociální síti Facebook* bude kompletně věnována analýze příspěvků, které strany uveřejnily v pevně daném období na svých profilech. Zaměří se nejenom na jejich obsah z hlediska postojů k EU, ale také na počet, četnost, hodnocení voliči a další. Příspěvky jsou rozděleny do různých tematických kategorií, které vycházejí, jak z teoretického rámce týkajícího se postojů politických stran, tak i z volebních programů či programových dokumentů. Snahou bude nalézt určité spojitosti mezi kategoriemi získanými z příspěvků a tématy, která se objevila ve volebních programech. Hodnocení se bude týkat nejenom toho, jak se strany ve výsledku profilovaly, jestli pozitivně či negativně, zdali se zaměřily na určitá témata, ale i na určité stereotypy, odchylky či zajímavosti spojované s volebními kampaněmi na sociální síti Facebook.

Co se týče literatury, bylo čerpáno jak z českých, anglických, tak i polských zdrojů. Nelze jmenovat pouze jedno dílo, o které se práce opírala, bylo jich hned několik. Z hlediska kapitoly pojednávající o politické komunikaci se stal stěžejním článek Jaye G. Blumlera a Denise Kavanagha *The Third Age of Political Communication: Influences and*

Features. Tento článek velice dobře vystihl vývoj politické komunikace a nabídl dobrý teoretický rámec, ze kterého bylo možné následně vycházet při nástinu nových prostředků komunikace v současném mediálním prostředí. Další zásadní tituly, které ve velkém podpořily vznik této práce, byly články a odborné knihy týkající se postojů politických stran k EU. Nejpřínosnějším se staly články Alekse Szczerbiaka a Paula Taggarta a především jejich publikace *Opposing Europe: The Comparative Party Politics of Euroscepticism*. Tito autoři jako jedni z prvních rozpracovali podrobněji pojem euroskepticismus a zejména postoje politických stran k EU. Na jejich dílo navazovali pak i další autoři, jejichž typologie se stala také přínosnými pro tuto práci, jako například Petr Kopecký a Case Mudde v článku *Two Sides of Euroscepticism: Party Positions on European Integration in East Central Europe*. Tento článek přišel s další teorií (typologií) postojů k EU a částečně byl vystaven na kritice Alekse Szczerbiaka a Paula Taggarta, avšak důležité bylo, že přišla i s kategoriemi zahrnující i strany s pozitivním přístupem k EU. Dalšími navazujícími jsou Nicolo Conti s článkem *Party Attitudes to European Integration: A Longitudinal Analysis of the Italian Case* a Chris Flood s článkem *Euroscepticism: A Problematic Concept*. Všechny zmíněné články měly velmi dobrou vypovídající hodnotu o tématu a přispěly dalšími rozpracovanějšími kategoriemi spojovanými s postoji k EU. Přestože nelze mezi českou literaturou příliš snadno nalézt mnoho děl zabývajících se touto problematikou, je nutné vyzdvihnout Petra Kanioka, který se dlouhodobě věnuje postojům politických stran k EU a rovněž přispěl svou zajímavou typologií. Celkově však, vzhledem k této problematice, nelze českou literaturu hodnotit, jako dostačující, ba právě naopak. Autorů věnujících se v ČR tématům postojů k EU, ale i politické komunikaci, je velmi pomálu. Na druhou stranu anglicky psaná literatura velice dobře vyplnila mezery a poskytla dobré zdroje pro tuto práci. Rezervy je možné nalézt ještě u publikací týkající se nových médií a sociálních sítí.

1. Politická komunikace a nová média

Politická komunikace v dnešní době čelí mnohým výzvam. Všeobecně přijímané komunikační prostředky, jako například televizní vysílání a novinové články, jsou postupně nahrazovány novými a musí také čelit velkému úbytku publika. Vše souvisí s rozvojem technologií, které nabízejí mnohem větší možnosti, nejenom pro politickou komunikaci, ale i politický marketing jako takový. Televize již není tím zásadním kanálem, kde se prezentují političtí reprezentanti a skrze něž se snaží zapůsobit na své voliče. Kampaně se pozvolna přesouvají na internet, který nabízí nesčetné možnosti komunikace (sociální sítě, videoportály, webové stránky atd.). Politici, ale samozřejmě i samotné politické strany, mají díky němu možnost mnohem lépe oslovovat občany a taktéž jednodušeji komunikovat se svými potencionálními voliči. Navíc při stále se rozvíjícím trendu permanentních kampaní se sociální síť stává ideálním prostředkem pro udržování stálé komunikace a informovanosti. Nabízí nepřehledné množství možností, jakým způsobem se politik může prezentovat a to rychle, jednoduše a levně. Političtí aktéři již nejsou zcela závislí na žurnalistech, kteří budou informovat o jejich práci, činnostech či vyjádřeních k určitým tématům. Mohou se prezentovat téměř sami pouze za pomoci připojení k internetu. Technologický vývoj médií stále postupuje a s ním se i mění mediální prostředky využívané při politické komunikaci.

1.1. Politická komunikace v čase

Než se bude práce podrobněji zabývat samotným vývojem politické komunikace, je důležité si také definovat, co je jejím obsahem, jinak řečeno, co si pod tímto termínem lze představit. Tento pojem byl poprvé použit v souvislosti se studiem komunikace směrem k voličské veřejnosti. Později začal označovat i politické debaty mezi vládnoucími i opozičními politiky a nyní zahrnuje studium role komunikace v politickém životě v tom nejširším smyslu, čehož se drží většina jejich teoretiků. (Křeček 2013: 10) V současné době však nelze najít obecně uznávanou definici politické komunikace. Lze ji chápat jako komunikaci v politickém procesu, vztah mezi médii a politikou nebo jako veškerou interpersonální a mediální komunikaci týkající se politických věcí mezi sociálními aktéry. (Petrová 2012: 254) Ale také jako veškeré procesy symbolické interakce odehrávající se ve společnosti na makropolitické úrovni a přispívající k rozhodování, popřípadě výkonu či distribuci moci. (Jirák, Říchová 2000: 13-14) Jedním

z teoretiků, který se pokoušel o definici politické komunikace je Brian McNair (dále jen McNair). Ten ve svém bádání vycházel z definice, s níž přišli Robert E. Denton a Gary C. Woodward⁵, kteří kladli důraz na obsah a záměr zprávy. McNair tedy na základě jejich definice vymezuje politickou komunikaci jako smysluplnou komunikaci o politice, která zahrnuje všechny formy komunikace přijaté politiky a ostatními politickými aktéry za účelem dosažení specifických cílů; komunikaci určenou těmto aktérům ze strany nepolitických subjektů (jako např. voliči a novináři) a komunikaci o těchto aktérech a jejich činnostech, které obsahují například zprávy v novinách, úvodníky a ostatní formy mediální diskuze o politice. (McNair 2003: 4) Politická komunikace tedy zahrnuje média, politické instituce a občany a velice zjednodušeně řečeno, zabývá se jejich vzájemným působením.

Společnost se za poslední půlstoletí musela vyrovnat s mnohými změnami, ekonomického, kulturního i sociálního charakteru. To se samozřejmě projevilo i ve vztahu médií a politické sféry. Navíc rozvoj nových technologií přinesl další možnosti nejenom do oblasti politické komunikace, ale také do celého života společnosti. Proto se již nestačí spoléhat na limitované a regulované kanály elektronické komunikace, stabilní tisk a masové publikum, které se identifikuje s tou či onou politickou stranou, doba se nenávratně posunula. V současnosti je politická komunikace spojována s mnohem decentralizovanější a pluralizovanou strukturou komunikace, pro níž je příznačná fragmentace a nejistota. (Petrová 2012: 258) Právě tomu, jakým způsobem se politická komunikace vyvíjela, se věnují i Jay G. Blumler a Dennis Kavanagh (dále jen Blumler a Kavanagh). V podstatě identifikovali klíčové změny ve společnosti a médiích, které utvářejí politickou komunikaci v mnoha demokraciích v průběhu poválečného období. Právě změnami, které nejvíce ovlivnily politickou komunikaci v průběhu času, jsou procesy modernizace, individualizace, sekularizace, ekonomizace (rostoucí vliv ekonomických faktorů a hodnot na politickou agendu a ostatní oblasti společnosti), estetizace, zvyšující se racionalizace a mediatizace (médiá se stále posouvají směrem k centru společenských procesů). (Blumler, Kavanagh 1999: 211) Na základě toho, Blumler a Kavanagh rozlišili tři po sobě jdoucí éry politické komunikace.

První éra politické komunikace⁶, tzv. zlatý věk politických stran, byla doprovázena vysokou důvěrou v silné a relativně stabilní politické instituce, kterým byla podřízena

⁵ Jejich publikace, vydaná v roce 1990, se nazývá *Political Communication in America*.

⁶ Časové vymezení této éry spadá do období od roku 1945 do roku 1960.

téměř veškerá politická komunikace. Politické strany byly stále hluboce zakořeněny do sociálních struktur. Politická sdělení vytvářely převážně politické strany a zájmové organizace, které měly poměrně snadný přístup do médií, a komunikace se tedy díky svým zdrojům vyznačovala silnou ideologičností. Navíc voličský elektorát byl typický svou loajálností a věrností. V tomto období lze proto hovořit o tzv. „komunikačním systému ovládaném stranou“.

Pro druhou éru, která začala v 60. letech, je charakteristický nástup celostátní televize, která se stala dominantním médiem politické komunikace, čímž došlo k zásadním změnám nejenom ve vztazích politických aktérů a médií, ale také ve vztahu mezi politickými stranami a jejich voliči. Navíc strany byly nuceny čelit i další nové skutečnosti a to ztrátě loajality svých voličů. Elektorát byl mnohem proměnlivější, nestabilní a ne tak přímo ovlivnitelný. Následné vyrovnání se s novým médiem přineslo do politické komunikace profesionalizaci. Hodnoty a formáty televizních zpráv měly dalekosáhlý účinek na plánování politických událostí, jazyk jejich politiky a také personalizaci jejich prezentace. Pokud se politické subjekty chtěly vyrovnat novému publiku a nestabilnímu elektorátu, musely na sobě pracovat a učit se novým věcem. (Blumler, Kavanagh 1999: 211-213)

Poslední, třetí éra politické komunikace, je stále se vyvíjející fází, která je mnohem složitější a komplexnější na rozdíl od těch předchozích. Typické je pro ni velké množství médií a vysoká fragmentace voličstva, s čímž se snaží vyrovnat političtí aktéři za pomoci nových nástrojů. V průběhu této éry byla politická komunikace přetvářena pěti hlavními trendy, které spolu nejsou v souladu. Jedním z nich je intenzivnější profesionalizace související se zvyšující se závislostí politiků na odborných poradcích (expertech, konzultantech). Strany se musejí vyrovnávat s tím, co lze nazývat imperativy profesionalizace politické publicity. Kampaně musí být nyní řádně a takticky vedeny, vyžadují si propracovanou přípravu a koordinaci, zvláště při vývoji tzv. permanentních kampaní⁷. Dalším trendem jsou zvyšující se konkurenční tlaky. Díky zvyšujícímu se počtu mediálních kanálů, jsou politici nuceni soupeřit o pozornost editorů, reportérů, ale také publika. Třetí trend, anti-elitářská popularizace a populismus, souvisí nejenom se silnými proudy populismu zaplavujícími od 90. let svět politiky i médií, ale také

⁷ Permanentní kampaň se od volební kampaně liší tím, že se nesnaží své voliče mobilizovat primárně k odevzdání hlasu, ale usiluje o vytvoření příznivého veřejného mínění a snaží se vytvořit vztah, který povede k nepřetržité komunikační kampani.

s poklesem politické ideologie. Proces politické diverzifikace, je čtvrtým trendem, který se týká vztahu komunikace ke společnosti. Třetí éra tedy nabízí mnoho šancí a podnětů k tomu, že se politická komunikace může přizpůsobovat konkrétním identitám, podmínkám a vkusu, což může vést ke změně velikosti masového publika. Poslední trend zdůrazňuje proměnu vnímání politiky publikem. (Blumler, Kavanagh 1999: 213-225) Jednoduše řečeno, třetí éra znamená změnu mediálního prostředí, která má bezprostřední vliv na utváření a způsob vedení politiky. Jak již bylo naznačeno i výše, pro tuto dobu je charakteristická každodenní soutěž a boj mezi všemi politickými aktéry o kontrolu vnímání klíčových událostí a témat veřejností. Navíc rozvoj nových komunikačních prostředků zejména internetu, nabízí nejenom politickým, ale i mediálním aktérům nevídané možnosti v tom, jakým způsobem mohou působit na publikum. (Lebedová 2013: 24-25)

1. 2 Nové výzvy v prostředí médií a komunikace

Média⁸ jsou klíčovým komunikačním kanálem moderní společnosti. Je to velice zásadní prostředek k ovlivňování veřejného mínění a formování společenského povědomí, ale také politiky, jelikož může do značné míry regulovat to, o čem lidé přemýšlejí, a to díky možnosti nastolování témat. „*O téměř všech zájmech ve veřejné agendě platí, že se občané zabývají zprostředkovanou skutečností, realitou poskládanou ze zpráv novinářů.*“ (McCombs 2009: 25) Téměř každý z nás je totiž denně vystaven působení určitého mediálního prostředku, ať už televizi, rozhlasu, tiskovinám či v dnešní době velice populárnímu a stále se rozvíjejícímu internetu. V podstatě lze říci, že jim nelze uniknout. Nicméně komunikaci ve skutečnosti zprostředkovává mnohem více komunikačních prostředků. (Jirák, Köpplová 2009: 17) Proto není divu, že mnozí teoretikové považují média za tzv. neoficiální čtvrtou moc ve státě⁹. Jejich vliv je patrný nejenom na úrovni států, ale i na globální úrovni. (Ftorek 2010: 118-119)

Mediální prostředí, kterému se političtí aktéři snaží přizpůsobovat, bylo, a vlastně stále je, ve stavu konstantního vývoje již od vynalezení knihtisku a vzniku prvních novinových

⁸ Pojem „médiá“ je jedním nejpoužívanějších a to zejména díky tomu že zasahuje do mnoha vědních oborů, například fyziky, chemie, biologie, výpočetní techniky a teorii sociální komunikace. Jeho původ vychází z latiny a znamená prostředek nebo něco zprostředkující činitel, tedy to, co něco zprostředkovává. (Jirák, Köpplová 2009: 15-17)

⁹ Tzv. čtvrtá moc ve státě vychází z toho, že v demokratickém právním státě existuje systém tří mocí - zákonodárná, výkonná a soudní.

výtisků. Stejně jako se vyvíjela demokratická uskupení v moderní Evropě, tak politická média hrála jednu z klíčových rolí v artikulaci veřejného mínění a s ním spojených veřejných debat, což pokračuje do dnešní doby. Demokratičtí politici totiž právě prostřednictvím médií¹⁰, zejména masových, komunikují se svými voliči a snaží se ovlivnit jejich rozhodování. „*Bez svobodných a nezávislých sdělovacích prostředků přístupných lidem, kteří na ně spoléhají, jako na svůj hlavní zdroj politických informací, nemůže existovat žádná demokracie hodná toho jména.*“ (McNair 2009: 219) Celkově, pokud se podíváme na historii, nejdůležitější zlom v komunikaci i politické, nastal s rozvojem masových médií a právě s ním je spojován proces modernizace společnosti, tedy přechod od tradičního uspořádání k modernímu, jež je charakterizováno rozvojem tržních vztahů, industrializací, urbanizací a dalšími. „*Masová média se v těchto procesech ustavují, rozvíjejí a podílejí se na jejich průběhu a formování. Stávají se tak součástí dějin lidstva a v žádném pojednání, které si klade za cíl vyložit dějiny moderních společností, nemůže výklad role a vývoje masových médií chybět.*“ (Jirák, Köpplová 2009: 45) Již v devatenáctém století se masová média postupně rozvíjela, nicméně až dvacáté století ukotvilo mediální komunikaci tak, že se stala součástí každodenního života velkého počtu lidí, kteří ji začali vnímat i jako součást kultury, případně kulturního života. Druhá polovina dvacátého století pak byla charakteristická transformací mediálního prostředí. (Jirák, Köpplová 2009: 67) Strany ztrácely svou tradiční podporu voličů, původně masové publikum se výrazným způsobem fragmentovalo, masový marketing ztrácel svůj účel a rozvíjely se stále nové technologie. Dominantním médiem, které bylo a stále je důležitým zdrojem informací a mediálním prostředkem ke komunikaci, je televize, respektive televizní vysílání. To prošlo v průběhu času mnohými změnami. Rozšíření televizních kanálů (zejména pozdější přechod od analogového vysílání k vysílání digitálnímu), nabídlo politickým stranám mnohem větší prostor v možnostech komunikace, což také přispělo k lepšímu zacílení kampaně jen na to publikum, které strana chtěla oslovit a to jim pomohlo i částečně šetřit náklady. To samé se týká i rozhlasového vysílání. (Fenn 2009: 127-129) Nicméně třetí éra politické komunikace, o které bude ještě hovořeno níže, je dobou, v níž tištěná a veškerá celoplošná média postupně ztrácejí část z postavení jako hlavního politického komunikačního kanálu. Političtí aktéři hledají nové a méně tradiční způsoby proto, aby mohli oslovit své

¹⁰ Nicméně je důležité zmínit, že masová média jsou stejně jako politické instituce, nedokonalým prostředkem demokracie. Například umožňují pouze omezenou možnost zpětné vazby ze strany veřejnosti.

potencionální voliče, s čímž také souvisí i tzv. nástup nových médií a rozvoj nových komunikačních nástrojů. (Macková 2012: 306)

Přestože je termín nová média velice často užíván a spojován s technologickými změnami, nelze zcela rozlišit mezi tím, co jsou nová a co naopak stará média. V rámci definiční specifikace tohoto pojmu je nutné zohlednit i historickou a kulturní podmíněnost, neboť každá doba má svá „nová“ média.¹¹ Je nutné zdůraznit, že nová média velice často využívají starých technologií a naopak stará se mohou díky přejímání technologií vyrovnávat těm novým. Nicméně označení nová média je jen jedním z mnoha termínů, které se v souvislosti s rozvojem komunikačních technologií užívají. Nová média mohou být také pojímána jako média interaktivní (rozšiřující možnosti interakce mezi čtenářem a textem), síťová (lze je připojit k internetu) nebo jako digitální. (Macek 2010: 12) Jakub Macek ve své dizertační práci na základě studia předchozích definic tohoto termínu došel k jednotné trojdimenzionální definici, která je nahlížena z pohledu strukturační teorie. „*Nové médium je určitý artefakt umožňující komunikovat (či rozšiřující takovou schopnost), který je intencionálně užíváný jistými sociálními aktéry, kteří se nacházejí v jistých sociálních, ekonomických a politických kontextech.*“¹² (Macek 2010: 105) Důležitá je také změna v komunikační strategii v rámci masové komunikace, kdy se postupně přechází od centralizovaného komunikačního modelu one-to-many k decentralizovanému modelu many-to-many, u něž je jednosměrnost komunikačního toku nahrazována mnohosměrností a dochází ke smazávání hranic mezi příjemcem a odesílatelem, popřípadě autorem a publikem. Díky tomu začínají vznikat nové typy sociálních vztahů a společenství, na které je nutné reagovat v rámci mnoha vědních oborů a přehodnocovat dosavadní koncepty. (Šmahel, Štětka 2009: 7-8) Nová média nám díky svému technologickému vývoji nabízejí možnost komunikovat v libovolných vzdálenostech a časových prostorech, shromažďovat a uchovávat informace v nepřeberném rozsahu, než jsme toho jako jednotlivci schopni. Na druhou stranu do pozadí ustupují schopnosti samostatně přemýšlet, citové vazby a přirozené lidské instinkty slábnou. (Růžička 2011: 15)

¹¹ Na začátku 20. století bylo pokládáno za nové médium rozhlasové vysílání, později v 50. a 60. letech 20. století vysílání televizní. V následujících desetiletích to již byly videorekordéry, walkmany, videotelefony, kabelové vysílání, satelit, počítače a další. (Šmahel, Štětka 2009: 7)

¹² Autor této definice Jakub Macek ve své práci uvádí, že všechna média, jimiž se zabývá, jsou nahlížena v technologické rovině, založená na digitálním kódování dat. (Macek 2010: 12)

Nová média tedy dávají do rukou politických aktérů nové nástroje, technologie, které jim umožňují snadněji komunikovat s občany. Nabízí mnoho možností určených k inovaci jejich organizačních struktur a zaběhlých komunikačních postupů, ale také k účelnému a cílenému informování, mobilizování a aktivizování občanů. Jednou z důležitých věcí, které je nutno zmínit, je to, že strany mohou komunikovat přímo, nikoli skrze „tradiční média“¹³, a spoléhat se na zpětné reakce, jelikož nová média umožňují přímou interakci, což přispívá k intenzivnějšímu zapojení lidí a rovněž k vyššímu demokratickému a participačnímu potenciálu. (Fialová, Macková, Štětka 2013: 509) Lze tedy jednoduše říci, že nová média jsou spojena převážně s rozvojem internetu. Ten se v průběhu několika málo let zapsal velkou měrou do života celé společnosti. Jeho stále větší dostupnost přispěla k tomu, že začal pronikat i do oblastí, kterým dříve dominovala pouze televize. Televizní kanály začaly ztrácet své diváky a zároveň i noviny postupně přicházejí o své čtenáře. (Blumler, Coleman, Gurevitch 2009: 167) Na druhou stranu, rychlý vývoj moderních technologií v mediálním prostředí umožňuje stále větší tok nejrůznějších informací. Lidé jsou jimi doslova zahlceni a to přispívá nejenom k tomu, že není technicky možné všechny informace ověřovat a třídít, ale hlavně k apatii a nedůvěře ze strany publika. (Růžička 2011: 128)

1. 3 Internet a sociální sítě

„Dobrou stránkou internetu je obrovské množství informací; jeho špatnou stránkou je obrovské množství informací.“ (Musil 2010: 59)

Nástup internetu změnil mnohé nejenom v rámci komunikace, ale postupem času zasáhl do života téměř každého. V podstatě lze hovořit o tom, že internet v průběhu pouhých dvaceti pěti let způsobil jakousi revoluci v rámci moderních médií. Internet tvoří dynamický a komplexní prostor, v němž mohou lidé konstruovat svoji identitu, kulturu a sociální praktiky. Téměř nikdy předtím nebylo možné se tak jednoduše a rychle dostat k informacím na celém světě a taktéž jeho prostřednictvím komunikovat v jakémkoli čase, s kýmkoli na jakémkoli místě. (Šmahel, Štětka 2009: 100) V současné době nepanuje jasná shoda v tom, kdy byl první novinový článek či příspěvek umístěn na webových stránkách, nicméně většinou se jeho veřejné zprovoznění datuje na začátek 90.

¹³ „Tradičními médii“ jsou myšleny média, jako jsou například tisk, televizní a rozhlasové vysílání.

let, kdy sedm zpravodajských deníků získalo přístup na internet. Některé zdroje naopak uvádí rok 1992.¹⁴

Dnešní podoba internetu se ve velké míře odlišuje od toho v 90. letech. Zásadní pro rozvoj internetu dostupného veřejnosti byl rok 1989, kdy Tim Berners Lee společně s Robertem Cailliau vyvinuli World Wide Web (zkráceně WWW). Následně pak v roce 1991 vznikl první internetový prohlížeč a o dva roky později první prohlížeč s grafickým rozhraním dostupný široké veřejnosti a označovaný jako Web 1.0¹⁵. (Shih 2009: 15) Web 1.0 byl považován za poněkud statický, pasivní a jednosměrný a to z toho důvodu, že byl určen primárně pro čtení. To znamená, že umožňoval pouze vyhledávání a následné čtení informací. Jednosměrnost je chápána zejména v tom smyslu, že do něj uživatel sice mohl vkládat informace, avšak neexistovala téměř žádná zpětná reakce, nebylo možné komunikovat. Na druhou stranu v tehdejší době byl tento proces přenosu informací dostatečný. Cílem bylo vytvořit jakousi online přítomnost a zpřístupnit obsah internetu komukoli a kdykoli. (Patel 2013: 410) Vznik tohoto webu samozřejmě ovlivnil jak média, tak i politické aktéry. Média začala vytvářet své webové stránky (např. BBC online, Guardian Unlimited, atd.), na kterých velmi rychle přibýval počet on-line zpráv, různé zpravodajské výstupy, komentáře a další. Souběžně s tím vznikaly i osobní blogy. Internet se pomalu dostával do povědomí široké veřejnosti. K jeho prvnímu výraznějšímu využití v rámci politického dění došlo v USA při volební kampani v roce 1996. Problémem se však stala nevědomost, jak s tímto poměrně stále ještě novým komunikačním prostředkem zacházet, proto byl nakonec využíván jen pro poukázání na technickou vyspělost určitých kandidátů. (Eibl 2009: 21-22) „*Jednosměrná politická komunikace založená především na masovém modelu one-to-many je pak omezena na statické informování prostřednictvím e-mailové komunikace, newsletteru či kontaktního formuláře.*“ (Macková 2012: 308) Postupem času se pak internet stal komunikačním doplňkem při volebních kampaních.

Díky velkému a stále se rozvíjejícímu technickému pokroku netrvalo dlouho a Web 1.0 nahradil Web 2.0¹⁶. Web 2.0 je považován za „read-write web“, což znamená, že na něm lze nejenom číst informace, stejně jako u toho předchozího, ale zejména vkládat a

¹⁴ Samozřejmě, internet jako takový vznikl mnohem dříve, avšak ne pro účely veřejnosti, proto tomuto období není věnována přílišná pozornost.

¹⁵ Web 1.0 je první generací webu a jeho trvání se datuje od roku 1989 do roku 2005. Byl definován jako web informačních spojení nebo jako web poznání či vnímání. (Patel 2013: 410)

¹⁶ Tento termín byl poprvé použit Dalem Doherty v roce 2004 v rámci brainstormingu mezi společnostmi O'Reilly a MediaLive International.

reagovat na informace, čímž se do velké míry odlišuje od webu 1.0.¹⁷ Jedna z nejdůležitějších změn nastala v internetové komunikaci. Uživatelé ji mohli najednou využívat v celé své míře a komunikovat s kýmkoli, jakkoli a kdekoli. Navíc nastala i změna v modelu komunikace, model one-to-many byl nahrazen modelem many-to-many.

Tabulka 1: Znázornění zásadních rozdílů mezi Webem 1.0 a Webem 2.0.

Rozdíly	
Web 1.0	Web 2.0
Internet jako masové médium Web jako zdroj informací Osobní stránky	Internet jako decentralizovaná síť Web jako participační platforma Blogy, sociální sítě, wikisystémy
Čtení Statičnost obsahu Obsah vytvářen převážně vlastníkem	Utváření Dynamičnost obsahu Sdílené utváření obsahů – vlastník ztrácí kontrolu nad obsahem
Návštěvník jako pasivní příjemce informace	Návštěvník jako aktivní uživatel
Převážně jednosměrná komunikace Model komunikace one-to-many, one-to-one Interakce jen v nezbytné míře	Obousměrná komunikace Model komunikace many-to-many Interakce je vítána

Zdroj: Macková 2012

„Web 2.0 usnadňuje participační, společné a distribuované postupy, které jsou formálními a neformálními sférami denních aktivit. Je platformou, kde mají voliči možnost větší interakce a jsou mnohem méně omezováni.“ (Patel 2013: 411-412) Právě kvůli tomu, že webové stránky již nebyly založeny pouze na textu a grafice, měli internetoví uživatelé možnost nejenom nahrávat a šířit text, ale také audionahrávky, videa a digitální fotografie. Změny nastaly také v oblasti zpravodajství. To se už nevyznačovalo

¹⁷ Tim O'Reilly definuje web 2.0 následovně: *„Web 2.0 je revoluce podnikání v počítačovém průmyslu způsobená přesunem v chápání webu jako platformy a pokus porozumět pravidlům vedoucím k úspěchu na této nové platformě. Klíčovým mezi těmito pravidly je následující: vytváření aplikací, které budou díky síťovému efektu s přibývajícím počtem uživatelů stále lepší. (To je to, co jsem jinde nazval „využívání kolektivní inteligence““* (O'Reilly 2006)

jen předáváním jednoduchých internetových textových zpráv, ale začalo využívat k prezentaci svých zpráv různé obrazové materiály, videa a taktéž pomalu přešlo k on-line vysílání. A právě díky tomuto posunu v předávání informací dostalo publikum velkou možnost se zapojit do online diskuzí a byla jim dána možnost vše komentovat a případně i přispívat. (Stanyer 2009: 202) Stejně jako ve zpravodajství, nastaly změny i v komunikaci mezi politickými aktéry a voliči. Web 2.0 je síťovým fenoménem, což vložilo do rukou politických stran nesčetné možnosti komunikace se svými voliči - sociální sítě, blogy, stránky lídrů, regionální organizace, zpravodajské servery, sítě sympatizantů a mnohé další. (Macková 2012: 308-309) Navíc političtí aktéři v mnoha případech tyto nové technologie mohli využít jako vynikající seismograf k posouzení toho, jaká témata jsou pro jejich voliče důležitá, ty zahrnout do svých politik a naopak pokusit se některým tématům vyvarovat. Díky interakci jsou strany schopny se v reálném čase setkávat se svými voliči, přijímat od nich různé podněty nebo naopak mají možnost vysvětlovat svá poslání a vize. (Bohnen, Kallmorgen 2009: 4) Z hlediska volebních kampaní a využití všeho, co Web 2.0 nabízí, byl důležitým zlomem rok 2004, kdy v USA proběhly prezidentské volby. Kandidáti George W. Bush a John F. Kerry ve svých kampaních, které jsou také nazývány tzv. internetovými volbami, využili internetu nikoliv jako doplňkový komunikační nástroj, ale jako jeden z hlavních. Tyto kampaně aplikovaly nové on-line nástroje nejenom k informování voličů, ale i k on-line fundraisingu, zvýšení participace a činnosti sympatizantů strany. (Macková 2012: 308)

Současně s tím, jak se rozvíjel Web 2.0¹⁸, vznikaly další a další komunikační nástroje, jedním z takových jsou sociální sítě (Facebook, MySpace, Twitter, LinkedIn a další). Ty jsou v současné době velice důležitou součástí médií ovlivňujících velké množství lidí na celém světě. Prolomují bariéry mezi tradiční veřejnou a soukromou sférou komunikace. (Fenton 2012: 124) Lze je definovat jako webové služby, které umožňují jednotlivcům vytvořit zcela veřejný nebo pouze částečně veřejný profil uvnitř ohraničeného systému, jasně si určit seznam přátel, s nimiž bude uživatel sdílet spojení a sledovat daný seznam založený na těchto spojeních. Sociální sítě tak umožňují uživatelům být v kontaktu s lidmi, které znají, ale také s těmi, se kterými by se za normálních okolností nesetkali. (Boyd, Ellison 2008: 211) Jiné vymezení hovoří o tom, že sociální sítě prostupují skrze

¹⁸ V literatuře se již lze setkat také s pojmem Web 3.0. Zatím neexistuje zcela jasná definice tohoto pojmu. Obsahuje například následující prvky: relativně malé aplikace, které mohou běžet na libovolném zařízení; sdílené aplikace; personalizaci služeb; 3D technologie; nárůst videoobsahu. Dokonce se už hovoří i o Webu 4.0. (Patel 2013: 416)

internet, spojují lidi a přinášejí souvislosti o vztazích každé nové webové stránky a softwarové aplikace tak, aby konečně mohly být méně o technologii, ale více o lidech. (Shih 2009: 17)

První rozpoznatelný web sociální sítě vznikl v roce 1997 – SixDegrees.com. Tato webová stránka umožňovala uživatelům vytvářet si profil a seznam přátel. Stejně tak vznikly ještě další průkopnické stránky sociálních sítí, například Classmates.com anebo Friendster. (Shih 2009: 17) Dalo by se říci, že právě tyto stránky dopomohly pozdějšímu vzniku webových stránek, jako jsou Facebook, MySpace, LinkedIn a dalších. Následně v letech 2005 a 2006 se začaly objevovat dnešní zástupci sociálních sítí, které umožňovaly svým uživatelům nejenom si vytvořit profil a okruh přátel, ale také šířit a sdílet informace ve formě textu, videa a audio nahrávek. (McNair 2009: 221) Co se týče volebních kampaní, poprvé byly sociální sítě využity v roce 2006 (především MySpace), nicméně zásadní byl až rok 2008 a prezidentská kampaň Baracka Obamy, který se díky velice dobře vedené internetové kampani zviditelnil. Podařilo se mu vybudovat obrovskou databázi příznivců, které mohl přímo oslovovat. V průběhu kampaně měl přes 1,2 milionu přátel na Facebooku a milion na MySpace. (Macková 2011: 57-58)

Od té doby se sociální sítě staly neodmyslitelnou součástí politické komunikace, nebyly jen nějakým doplňkovým komunikačním prostředkem. Poskytly politickým aktérům nespočet možností. Zaprvé finanční nenáročnost, což znamená, že v rámci svých volebních kampaní mohou ušetřit nezanedbatelné částky peněz, které by například museli utratit za průzkumy v rámci zacílení atp. Za druhé umožňují přímý kontakt v reálném čase s voliči a to velice zásadním způsobem utužuje jejich vztah. Za třetí pomáhají udržení si a podpoření sympatizantů. Další důležitou věcí je to, že jim dávají možnost zacílit jen na ty voliče, na které je potřeba. Strany se nemusí bát zbytečně ztracených nákladů. Sociální sítě totiž nabízejí velké množství informací, které jsou velmi jednoduchým způsobem dostupné. V neposlední řadě zvyšují participaci voličů a svým způsobem je také mobilizují. Téměř každá politická strana má v dnešní době mimo svou webovou stránku také založen profil na některé ze sociálních sítí, v ČR převážně na Facebooku (případně Twitteru), a snaží se různými způsoby co nejvíce komunikovat se svými voliči. (Smith 2011: 3-4)

Facebook vznikl na počátku roku 2004 jako univerzitní sociální síť na Harvardu. Do této sítě se mohl přihlásit jen ten, kdo měl založenou e-mailovou adresu právě na zmíněné

univerzitě. Postupně se tato síť rozšiřovala i na jiné prestižní univerzity a měla budit dojem jakési uzavřené komunity lidí. Na začátku roku 2005 byl Facebook rozšířen na studenty středních škol a nakonec na všechny. Právě její původně zamýšlená exkluzivita mohla vést k tomu, že se do ní zapojil tak rychle velký počet lidí z celého světa. Navíc přihlašování pomocí e-mailové adresy budilo v lidech pocit důvěry. (Boyd, Ellison 2008: 218) Mnoho sociálních sítí nakonec zaniklo, nejen díky technickým komplikacím, ale také z toho důvodu, že o ně lidé postupně ztratili zájem. To se zatím Facebooku podařilo odvrátit díky třem skutečnostem: důvěryhodné identitě v kombinaci s jasně definovanými sítěmi, exkluzivitě a poskytováním stálého se zapojení. Facebook navíc budí dojem stálé aktuálnosti. V neposlední řadě, je nutné říci, že za dobu své existence prošel nespočtem inovací, které svým uživatelům nabízejí stále něco nového, ať už aplikace, tak hry a další. (Shih 2009: 35-36)

2. Programové postoje politických stran k Evropské unii

Existuje mnoho typologií zabývajících se postoji politických stran k Evropské unii. Zmíněné typologie se společně i s pojmem „euroskepticismus“ začaly rozvíjet s tím, jak se vyvíjelo Evropské společenství, současná EU. Původně téma postoje k EU či ES nebylo příliš zásadní, k čemuž mohlo pravděpodobně přispět i několik skutečností, například do roku 1979 byli zástupci EP parlamentu pouze delegováni a to na základě výsledků voleb do národních parlamentů. Tudíž pro strany, které se vymezovaly k evropské integraci, nemělo smysl se snažit prosazovat témata zabývající se vztahy k EU, jelikož v národních volbách byla vedlejší nebo dokonce zanikala. Nicméně nástup přímých voleb přinesl určité změny ve smýšlení o EU. EP se stal institucí, do které si lidé volili přímo své zástupce, což změnilo i pozici politických stran. Negativní nálady v EU se v průběhu času točily také kolem rozšiřování ES, především díky nedostatečné připravenosti některých kandidátských zemí na členství, ale také výsledkům národních referend týkajících se právě vstupu do ES.¹⁹ Zásadním, z hlediska negativních postojů tehdy ještě k ES, se stal projev Margaret Thatcherové (dále jen Thatcherová) na summitu Evropské rady v Bruggách v roce 1988. Thatcherová reagovala kriticky nejenom na ambice Jacquese Delorse týkající se užší ekonomické a politické spolupráce, její řeč měla významný dopad i na diskurz okolo ES. Jako první zpochybnila směr, kterým společenství postupovalo. (Usherwood, Startin 2011: 4) Poslední významnější věcí, která by měla být zmíněna a do jisté míry mohla mít vliv na debatu o euroskepticismu a postojích k EU, byla Maastrichtská smlouva. Nejenom změna názvu z ES na EU znamenající určité zpolitizování, ale především se začaly mnohem více stírat rozdíly mezi evropskou a domácí politikou v oblastech politických, ekonomických, sociálních, právních, ekologických a i v oblasti týkající se zahraniční politiky. Většina z těchto věcí sice zdárně přiblížila EU více k evropským občanům, na druhou stranu se staly jakýmsi katalyzátorem euroskepticismu usazujícím se napříč EU nejenom v rámci politických stran, ale také veřejného mínění. (Kaniok 2006: 32)

Jak již bylo naznačeno výše, hovoříme-li o postojích politických stran, setkáváme se velmi často s pojmem euroskepticismus. Politolog Chris Flood přišel s tezí, že nejstarší doložené použití termínu „euroskeptický“ se vyskytlo v British National Corpus v roce 1991. Tento pojem byl vytvořen k tomu, aby popsal specifický britský fenomén rozporu uvnitř politické strany a to zejména u konzervativců (Conservative party), jehož význam

¹⁹ Těmito státy jsou myšleny Řecko, Španělsko a Portugalsko.

byl rozšířen do britského politického diskurzu, médií a akademických kruhů zahrnující různé stupně a typy odolnosti vůči evropské integraci v rámci kteréhokoli členského státu nebo kandidátské země. (Flood 2002: 2) Avšak pravděpodobně jedním z prvních teoretiků, který tento termín použil v akademické literatuře, se stal politolog Paul Taggart v roce 1998. (Kopeček 2004: 241) Euroskepticismus je velice vágní a těžko definovatelný pojem sám o sobě. Lze zjednodušeně říci, že je založen na konzistentní rezistenci k evropské integraci a jejímu směřování, avšak je motivován řadou příčin, což může být například ekonomická nevýhodnost, teritoriální vzdálenost center, ale také například nacionalismus a další.²⁰ (Kaniok 2006: 16) S velice zajímavou typologií týkající se euroskepticismu přišel dánský politolog Søren Riishøj. Dle něj mohou být klasifikace euroskepticismu založeny na identitě (rozpor mezi národní a evropskou identitou), štěpících liniích (socioekonomické, město vs. venkov, práce vs. kapitál, atd.), na kritice politik (nesouhlas se společnou zemědělskou politikou, eurem, pohybem pracovních sil), zkušenostech (odkazující na pocit některých států, že jednání o členství v EU bylo nespravedlivé a asymetrické) a na národních zájmech (společné evropské cíle vs. národní cíle). Dále také hovoří o institucionálním euroskepticismu (velká legitimita národních institucí proti minimální legitimitě evropských orgánů), stranickém euroskepticismu (založený na roli charismatických lídrů stran) a v neposlední řadě také o atlantickém euroskepticismu (rozpor mezi příklonem k USA a EU). (Riishøj 2010: 14-15) Právě díky nejasné definici je pojem euroskepticismus velice často nadužíván a v mnohých případech zcela chybně používán. Nejenom politiky, politickými stranami a uskupeními, ale taktéž médii a různými dalšími aktéry pohybujícími se nejenom v rámci politického prostředí. V mnoha směrech je dokonce i výsledkem populismu.

Co se týče dosavadní akademické debaty zabývající se postoji politických stran k evropské integraci, lze politologický výzkum v této oblasti zjednodušeně rozdělit do tří kategorií: (1) klasifikace postojů politických stran k evropské integraci na základě analýzy programových dokumentů; (2) výzkum vztahů politických stran k evropské integraci vzhledem k jejich zařazení na škále levice-pravice, případně jinak definované ideologické identitě; (3) kombinace obou předchozích. (Havlík 2008) Práce se zaměří převážně na první kategorii.

²⁰ Aleks Szczerbiak a Paul Taggart v jedné ze svých prací definovali euroskepticismus jako obecně postoje namířené proti evropské integraci a především opozice k EU. (Szczerbiak, Taggart 2003: 6)

2.1 Tvrdý a měkký euroskepticismus

Mezi jedny z prvních autorů, kteří se pustili do zkoumání politických stran a jejich postojů k EU, patří politologové Aleks Szczerbiak a Paul Taggart (dále jen Szczerbiak a Taggart). Tito autoři sice do svých prvotních studií nezahrnuli politické strany, které měly pozitivní vztah k evropské integraci, nicméně rozpracovali dva hlavní typy stranického euroskepticismu, a to „tvrdý“ (hard euroscepticism) a „měkký“ (soft euroscepticism). „Tvrdý“ euroskepticismus lze chápat, jako postoj zásadní opozice k EU a evropské integraci, který může vést politické strany až k tomu názoru, že by jejich země měly vystoupit z EU. Ale také jako postoj stran, jejichž politiky vedené k EU odporují celému současnému nastavení projektu evropské integrace. Takovými stranami mohou být například ty, jejichž jediným tématem je mobilizace proti EU nebo ty, které jsou založeny výhradně na ideologii neslučující se se současnou trajektorií evropského projektu. Jednoduše řečeno, odmítají projekt EU jako takový. (Taggart, Szczerbiak 2002: 7) Na druhou stranu, „měkký“ euroskepticismus, neznamená zásadní odmítání evropské integrace nebo členství v EU. Je možné se s ním setkat u stran, u nichž jedna nebo více jejich politik může vést ke kvalifikované opozici vůči EU nebo také u těch, kde panuje obava z toho, že národní zájem je v současnosti v rozporu se směřováním EU. (Taggart, Szczerbiak 2008: 8)

Později na základě mnohých kritik, zejména ze strany Petra Kopeckého a Case Muddeho, o nichž bude ještě hovořeno, se Taggart a Szczerbiak rozhodli svou typologii zrevidovat. „Tvrdý“ euroskepticismus nově definovali jako principiální opozici k projektu evropské integrace v podobě EU. To znamená, zejména opozici k postoupení nebo převodu pravomocí směrem k nadnárodním institucím. Co se týče „měkkého“ euroskepticismu, nejedná se o principiální kritiku EU, nýbrž o opozici k současnému nebo budoucímu směřování EU, jejímž základem je další rozšiřování pravomocí. (Szczerbiak, Taggart 2003:12)

2. 2 Euroenthusiasts, Europragmatics, Eurosceptics, Eurorejects

Typologie o „tvrdém“ a „měkkém“ euroskepticismu vyvolala mnoho reakcí, jak již bylo zmíněno i výše, díky čemuž vznikly mnohé další typologie. S jednou takovou přišli Petr Kopecký a Case Mudde (dále jen Kopecký a Mudde). Ti, se v mnoha ohledech

s Taggartem a Szczerbiakem neshodovali a právě na kritice jejich typologie vystavěli svou vlastní. Upozornili na čtyři hlavní nedostatky. První z nich se týká „měkkého“ euroskepticismu. „Měkký“ euroskepticismus je dle jejich názoru definován velice široce, což by mohlo znamenat, že by do této kategorie mohl být zahrnut každý nesouhlas s jednotlivými politikami EU. Další upozorňuje na poměrně nejednoznačný rozdíl mezi „měkkým“ a „tvrdým“ euroskepticismem. Taggart a Szczerbiak tvrdí, že v praxi může být „tvrdý“ euroskepticismus identifikován se zásadními námitkami proti současné podobě evropské integrace v EU. Třetí nedostatek se zaměřuje na kritéria užívaná ke spojení či oddělení obou euroskepticismů, která jsou nejasná. V důsledku toho je těžké objasnit, proč se objevují různé druhy euroskepticismu. Poslední výtká se týká toho, že „měkký“ a „tvrdý“ euroskepticismus dostatečně nevystihují nepatrný, ale přesto důležitý rozdíl mezi idejemi evropské integrace a EU jako současné ztělesnění těchto myšlenek. (Kopecký, Mudde 2002: 300)

Kopecký a Mudde přišli na základě této kritiky s novým vlastním alternativním způsobem kategorizace postojů k EU, která je mnohem propracovanější a zařazuje mezi sebe i pozitivní vztahy k EU. Vychází z rozlišení mezi rozptýlenou (diffuse) a zvláštní (specific) podporou evropské integraci. Rozptýlená podpora znamená podporu základních myšlenek evropské integrace, které jsou základem EU. Zvláštní označuje podporu toho, jak evropská integrace běžně funguje. To znamená, současné nastavení EU, ale také její další vývoj. Následně přicházejí se dvěma dimenzemi založenými na podpoře evropské integraci. První dimenze, zahrnující podporu myšlenkám evropské integrace, je rozdělena na eurofily (europhiles) a eurofoby (europhobes). Eurofilové věří v klíčové myšlenky evropské integrace zásadní pro EU. To znamená institucionální spolupráci na základě sdílené suverenity a integrovanou liberální tržní ekonomiku. Naopak eurofobové nepodporují a často jsou i vyloženě proti základním idejím evropské integrace. Druhá dimenze se vztahuje k podpoře EU a rozlišuje mezi EU-optimisty (EU-optimists) a EU-pesimisty (EU-pessimists). EU-optimisté stojí za současným fungováním EU a také jejím budoucím směřováním. EU-pesimisté jsou jejich úplným opakem, buď nepodporují současnou EU, nebo jsou pesimističtí k jejímu budoucímu vývoji.²¹ (Kopecký, Mudde 2002: 300-302)

²¹ Tento postoj však nemusí znamenat, že odmítají členství své země v EU.

Díky zmíněným rozlišením došli Kopecký a Mudde ke čtyřem ideálním kategoriím stranických postojů v Evropě: euroentuziasté (euroenthusiasts), euroskeptici (eurosceptics), europragmatici (europragmatists) a euroodmítači (eurejects).²² Všechny tyto kategorie jsou v podstatě kombinací předchozích dvou zmíněných dimenzí. Jejich rozlišení popisuje tabulka č. 2.

Tabulka 2: Čtyři ideální kategorie dle Kopeckého a Mudde.

	Eurofilové	Eurofobové
EU-optimisté	Euroentuziasté - podporují ideje evropské integrace a věří, že EU je bude brzy ztělesňovat	Europragmatici - nepodporují základní ideje evropské integrace, ale podporují EU
Eu-pesimisté	Euroskeptici - podporují ideje evropské integrace, ale nepodporují EU	Euroodmítači - nepodporují základní ideje evropské integrace, ani EU

Zdroj: Kopecký, Mudde 2002.

Kopecký a Mudde kladli velký důraz na to, že vytvořené kategorie jsou pouze ideálními případy a zároveň na to, že euroskepticismus může být v různých podobách a formách. Důležité je však u této typologie to, že do ní zahrnují i politické strany, které jsou výhradními příznivci evropské integrace a EU jako takové, nezabývali se pouze euroskeptickými stranami jako předchozí typologie. (Kopecký, Mudde 2002: 302-304)

2. 3 Funkční europeanismus a ztotožňující euroepanismus

Dalším teoretikem zabývajícím se stranickými postoji, nebo možná lépe stranickým euroskepticismem, je Nicolo Conti²³ (dále jen Conti). Ten společně s Lucou Verzichellim přispěl do této problematiky typologií plně zahrnující i pozitivní a neutrální postoje.

²² Překlad těchto čtyř kategorií byl převzat z disertační práce Kanioka. (Kaniok 2006: 42)

²³ Nicolo Conti podporuje myšlenku, že postoje k evropské integraci jsou nejlépe charakterizovány jejich ideologickou nebo pragmatickou povahou.

Zároveň je ale nutné připomenout, že stejně jako Kopecký a Mudde, vycházeli z „měkkého“ a „tvrdého“ euroskepticismus autorů Szczerbiaka a Taggarta. (Kopeček 2004: 248)

Ve svém výzkumu se věnovali třem faktorům. Prvním z nich byla ideologie a její vliv na individuální stranické postoje. Druhý faktor se týkal prostorového umístění strany v politickém spektru z hlediska jádro/periferie. Jinak řečeno, jaký je vztah mezi polohou stran z hlediska jádro/periferie a jejich postoji k EU. Posledním faktorem, kterým se zabývali, byl status stran ve vztahu vláda/opozice, zdali vládní strany rozvíjejí mnohem více proevropské (podporující) postoje než politické strany, které jsou v opozici. (Conti 2003: 11) Z toho následně vzniklo pět kategorií²⁴: tvrdý a měkký euroskepticismus, neutrální kategorie, funkční a ztotožňující europeanismus (functional and identity europeanism).

Tvrdý euroskepticismus se vyznačuje nejvíce negativním postojem, který strana může mít k evropské integraci. Vztahuje se na politické strany odmítající celý proces evropské integrace nebo přinejmenším ty, které odmítají její současné nastavení. Není pro ně důležitá jakákoli změna či reforma, ale v podstatě nějaký nový model. Lze se zde setkat i s návrhem na vystoupení z EU. Strana v podstatě zpochybňuje celou podstatu EU. Její strategií je způsobit nespokojenost i na veřejnosti, kde vystupuje s řešeními omezujícími EU nebo s celkovou změnou jejího charakteru. (Conti 2003: 15)

Měkký euroskepticismus je reakcí na jednu nebo více politik či kritika týkající se institucionálního nastavení. Není založen na zásadní opozici k evropské integraci, naopak v tomto případě lze uvažovat o možných reformách a nápravách. Co je nejdůležitější, tak zde nezpochybňuje legitimitu evropského integračního procesu. Politická strana s těmito postoji si klade za cíl reformovat EU podle svých zásad. (Conti 2003: 16)

Třetí kategorie zahrnuje neutrální postoj. V podstatě je možné tento postoj považovat, jako střed mezi euroskeptickými postoji a postoji pozitivistickými. Strany spadající do této kategorie nelze jednoznačně definovat ve vztahu k evropské integraci, EU či jednotlivým politikám. Zabývají se těmito tématy buď velice málo, nebo dokonce vůbec.

Poslední dvě kategorie jsou charakteristické svými pozitivními postoji. První z nich, nazývaní se funkční europeanismus, představuje podporu evropské integraci. Ta

²⁴ Dvě z těchto kategorií jsou převzaty z typologie Taggarta a Szczerbika.

vyplývá z cíle sloužit národním zájmům nebo určitým cílům dané strany. Evropská integrace není hlavním cílem. Strana ji bude podporovat do té doby, dokud se nedostane do rozporu s jejich zájmy. Zato politické strany náležející do druhé kategorie ztotožňující europeanismus, zcela podporují EU a evropskou integraci. Evropská integrace je velice dobrá. Je nutné ji podporovat a přispívat k dalšímu prohlubování. Lze zde hovořit například o dalším přenosu kompetencí na nadnárodní úroveň, federální Evropě či evropském občanství. Zjednodušeně, cílem strany je další integrace. (Conti 2003: 16-19)

Tabulka 3: Základní složky stranických postojů k evropské integraci dle Contiho.

	Typ přístupu	Konečný cíl	Způsob integrace	Jazyk
Tvrký euroskepticismus	Principiální opozice	Radikální změna směřování EU nebo vystoupení země	Přesunutí pravomocí zpět členskými státy	Protestní
Měkký euroskepticismus	Kvalifikovaná opozice	Reforma směřování EU	Intergovernmentalismus	Zaměřený na cíl
Funkční europeanismus	Kvalifikovaná podpora	Status quo nebo další integrace sloužící národním/stranickým zájmům	Intergovernmentalismus	Zaměřený na cíl
Ztotožňující Europeanismus	Principiální podpora	Bezpodmínečná další integrace	Supranacionalismus	Oslavný

Zdroj: Conti 2003.

Tabulka 4: Typologie stranických postojů k evropské integraci dle Contiho.

	Přístup		
		Principiální	Podmíněný
Orientace	Pozitivní	Ztotožňující europeanismus	Funkční europeanismus
	Negativní	Tvrký euroskepticismus	Měkký euroskepticismus

Zdroj: Conti 2003.

Conti při zmíněné kategorizaci stranických postojů vyzdvihuje ještě dvě dimenze. První z nich je typ přístupu, jaký mají strany k evropské otázce (zdali je principiální či podmíněný). Druhou dimenzí je orientace, kterou strana rozvíjí – pozitivní či negativní (viz tabulka č. 3). Do tohoto rozlišení již není zahrnuta kategorie neutrálního přístupu. Není totiž znám postoj strany, tak ji nelze zařadit. (Conti 2003: 21-22)

2.4 Typologie Chrise Flooda

Nejenom typologie Szczerbiaka a Taggarta vzbudila ohlasy, ale také typologie Kopeckého a Mudda. Na ní navázal Chris Flood (dále jen Flood) a pokusil se o větší konkretizaci. Flood přišel s ještě propracovanější typologií (zejména co se týče pozitivních postojů) rozdělující postoje stran do šesti kategorií: euroodmítači, revizionisté, minimalisté, gradualisté, maximalisté a reformisté. **Euroodmítači** zauímají zcela odporující postoj, jak ke členství v EU, tak i k participaci v nějaké instituci či k jakýmkoli politikám. Další kategorií, která zahrnuje negativní postoje, jsou **revizionisté**. Ti svými postoji usilují o návrat do doby před přijetím nějaké důležité smlouvy nebo před revizí důležitých politik. Třetí kategorie, **minimalisté**, jsou spokojeni s tím, jak je evropská integrace nastavena, ale odmítají její další prohlubování. Další kategorie, v tomto případě již pozitivní, **gradualisté**, zauímá postoj podporující další integraci. Buď systému jako celku nebo také jednotlivým politikám, avšak vše musí probíhat pomalu a s velkou opatrností. Pátá kategorie, **reformisté**, obsahuje postoje stran vyjadřující konstruktivní zapojení a zdůrazňuje, že je třeba reformovat jednu nebo více stávajících institucí či politik. Poslední kategorie, **maximalisté**, podporuje současnou podobu evropské integrace a usiluje o její, co nejrychlejší prohlubování. (Flood, Usherwood 2005: 5-7)

2.5 Europeanisté, eurogovernmentalisté a euroskeptikové

Česká politologická obec také nezůstává pozadu při studiích tohoto tématu a to díky Petru Kaniokovi (dále jen Kaniok), který ve své disertační práci přišel se svou vlastní typologií stranických postojů. Stejně jako ostatní, vychází především z typologie Szczerbiaka a Taggarta, ale zohledňuje i ostatní již zmíněné teoretiky a jejich příspěvky k tomuto tématu.

Ve své práci klade Kaniok důraz na vztah mezi nadnárodním a mezivládním paradigmatem. Přichází s tezí, že celý proces evropské integrace se odehrává v rámci střetu těchto dvou přístupů a jeho dynamika vychází právě z tohoto konfliktu. Upozorňuje na skutečnost, že přestože evropskou integraci definuje převaha nadnárodního paradigmatu nad paradigmatem mezivládním, tak právě při hodnocení postojů k ní, by měl být brán v úvahu i mezivládní přístup. (Kaniok 2006: 88-90) Ve své typologii také navíc zohledňuje jazyk, protože z hlediska získávání voličské podpory je stranická rétorika velice důležitá, především v době masových médií. A na základě toho přichází se třemi kategoriemi: europeanisté, eurogovernmentalisté a euroskeptivé. První kategorie je charakteristická principiální podporou evropské integraci, která je považována za hodnotové dobro. Hlavním cílem stran je proto její prohlubování a snažit se propagovat evropské myšlenky a pozitivní informace o EU. Integračním cílem je vznik politické federace. (Kaniok 2006: 92)

Pro další kategorii, eurogovernmentalisté²⁵, je typickým ideovým zdrojem mezivládní paradigma integračního procesu. Ve svých postojích jsou kritičtí a rezervovanější vůči současnému modelu integrace. V evropské integraci vidí určité výhody, ale také její limity. Často na ni pohlížejí jen jako na nějaký politický nástroj, není jejich cílem. Nepokládají za důležité vytvářet například politické entity, ale na druhou stranu neodmítají veškeré formy politické integrace a kooperace. Přijímají myšlenku evropské integrace, ale s důrazem na její evoluční a postupné naplňování. Ve svých projevech jsou ve vztahu k EU střízlivými, úměrnými a věcnými. (Kaniok 2006: 93)

Poslední kategorie, euroskeptikové, představuje skutečnou opozici vůči evropské integraci jako hodnotě. Euroskepticismus „*lze označit za ideu, která odmítá myšlenku, že by v prostoru evropského kontinentu mělo dojít k přesunu politické moci směrem od národního státu na nadnárodní těleso v intencích EU, které by vykonávalo funkce státu a které by mělo atributy státu.*“ (Kaniok 2006: 94)

²⁵ Tato kategorie v sobě spojuje prostupné a často těžko identifikovatelné kategorie měkkého euroskepticismu a funkčního evropeanismu, což Kaniok považuje za výhodu. (Kaniok 2006: 93)

3. Vybrané politické strany

3.1 Občanská demokratická strana

Občanská demokratická strana se začala formovat již řadu měsíců před jejím oficiálním vznikem a to v rámci širokého demokratického hnutí Občanského fóra (dále jen OF). První událostí předcházející samotnému vzniku ODS, bylo usnesení mimořádného sněmu OF, který se konal 23. února roku 1991 v Praze, jenž přijetím tzv. lánských dohod rozhodl o rozdělení Občanského fóra na dva politické subjekty – Občanskou demokratickou stranu a Občanské hnutí. ODS velice pomohla skutečnost, že se dokázala rychle zorientovat v politickém prostředí a tak se jí podařilo převzít část teritoriálních struktur OF, vybudovat členskou základnu a naklonit si velkou část již bývalého OF. (Pšeja 2005: 60) Od počátku se profilovala jako vůdčí subjekt mezi nově vzniklými pravicovými stranami a proto i postupně vyvíjela snahu o slučování pravicových sil. Nejdále se ODS podařilo pokročit ve vztazích s Křesťansko-demokratickou stranou (KDS) s níž v listopadu roku 1991 podepsala Dohodu o volební a povolební koalici a spolupráci. Tato spolupráce nakonec vyústila v úplné sloučení v roce 1995.

Poprvé se zúčastnila voleb v roce 1992. Prezentovala se jako hlavní garant rychlé ekonomické transformace, k čemuž připojila i apel v podobě obhajoby tvrdého lustračního zákona přijatého na podzim v roce 1991. (Hloušek, Kopeček 2010: 195-196) Díky tomuto se jí podařilo následně i zvítězit a dostat se na pozici dominantní politické síly. Taktéž další volby v roce 1996 se odehrály ve znamení jejího vítězství, avšak ODS nebyla schopná získat s podporou svých koaličních partnerů většinu v poslanecké sněmovně. Proto nakonec vytvořila menšinovou vládu společně s ODA a Křesťansko-demokratickou unií – Československou stranou lidovou (dále jen KDU-ČSL) tolerovanou Českou stranou sociálně demokratickou (dále jen ČSSD). Nicméně neshody s koaličními partnery, problémy s doložením jejího financování a také problémy uvnitř samotné strany, vedly nejenom k vystoupení některých členů, ale především k pádu vlády. (Cabada, Šanc 2005: 131) Po předčasných volbách v roce 1998 uzavřela s ČSSD tzv. kartelovou neboli opoziční smlouvu – Smlouva o vytvoření stabilního politického prostředí v ČR. Tato smlouva stanovila podmínky k vytvoření menšinové vlády ČSSD.²⁶ (Balík 2006: 14-15) Zmíněná spolupráce ODS poškodila, což se následně projevilo ve

²⁶ Smlouva zároveň obsahovala dohody, jež zaručovaly provedení ústavních změn a také změnu volebního zákona.

volbách v roce 2002, kdy neuspěla a skončila druhá se 24,47 % hlasů za ČSSD. To vedlo jejího tehdejšího předsedu Václava Klause k rezignaci. Nahradil jej Mirek Topolánek. Volby v roce 2006 sice pro ODS skončily úspěchem, ale přes všechny snahy strana nebyla schopna sestavit vládu a byla nucena setrvávat v demisi až do počátku roku 2007. Nicméně ani potom neměla vláda dlouhého trvání. Během předsednictví v Evropské unii vyvolala opozice hlasování o důvěře vládě, kterou nezískala a to následně vedlo k pádu vlády a vzniku v historii ČR první úřednické vlády. (ODS Historie) V roce 2010 proběhly další volby již pod vedením nového předsedy Petra Nečase a přesto, že strana ve volbách nezmítěla, byla schopna sestavit vládu společně s TOP 09 a Věcmi Veřejnými (dále jen VV). Tato vláda, ale skončila předčasně volbami na podzim roku 2013, které byly pro ODS nejhoršími v historii. Skončila s pouze 7,74 % až na pátém místě a na vládě se nepodílí. (volby.cz)

ODS sama sebe profiluje jako liberálně konzervativní stranu navazující na tradice evropské křesťanské civilizace, na humanitní a demokratický odkaz První republiky a na zkušenosti západních demokracií. Strana se zasazuje o standardní fungování liberální demokracie západního typu, proto ve svém programu prosazuje svobodu jednotlivce, vládu práva a volný trh. Důležité jsou pro ni soukromé vlastnictví, podnikavost, nízké daně, solidarita zodpovědných, snižování byrokracie, malý a bezpečný stát, zdravé veřejné finance, nezadlužená budoucnost a další. Z ideologického hlediska odmítá pokusy o hledání třetích cest, o nepolitickou politiku a kolektivistické ideologie. Co se týče její zahraniční politiky, za klíčové považuje silné transatlantické vazby (zajištění bezpečnosti, rozšiřování prostoru svobody a demokracie) a k EU zastává střizlivý a racionální postoj zdůrazňující nutnost zvyšování konkurenceschopnosti a rozvíjení efektivní spolupráce, ale i hájící národní zájmy ČR. V EP byla původně členem frakce Evropská lidová strana – Evropští demokraté (dále jen EPP-ED)²⁷, ale po volbách v roce 2009 založila společně s britskými konzervativci, PiS a dalšími, nefederalistickou parlamentní skupinu Evropští konzervativci a reformisté (ECR) a jejím členem je i nadále. (ODS Základní informace)

ODS deklarovala snahu být součástí sjednocené Evropy již na počátku svého vzniku ve svém prvním programovém prohlášení. Usilovala o to začlenit tehdejší Československo, jak do struktur NATO, tak i ES. (Šedo 2003: 19) Jedním z jejich

²⁷ V této frakci setrvali od roku 2004 do roku 2009.

prvotních hesel byl „Návrat do Evropy“. Avšak po rozpadu Československa se pohled na evropskou integraci začal měnit. Především prostřednictvím tehdejšího předsedy ODS Václava Klause, který měl odlišný názor na formu a vývoj EU. ODS začala preferovat mezivládní formu spolupráce, tedy nezpochybňovala důležitost evropského integračního procesu, ale taktéž se snažila striktně rozlišovat mezi integrací na jedné straně a unifikací na druhé, kterou odmítala. (Kaniok 2006: 100-101) Důležitým mezníkem bylo vydání Manifestu českého eurorealismu²⁸ v roce 2001, ve kterém ODS prezentovala vcelku skeptický pohled na průběh a vyhlídky evropské integrace. Evropská integrace se dle tohoto dokumentu odehrává především v rovině nenásilných střetů nejrůznějších politických, ekonomických i mocenských zájmů. Zůstává obhajoba mezivládního pojetí evropské integrace. Objevila se v něm i kritika byrokratických procesů, tzv. sociálního státu, zvyšování pravomocí institucí (EK a EP), federativního modelu EU, obranné a bezpečnostní politiky, přístupového jednání, měnové unie, Evropské ústavy, ale také možné varianty toho, kdyby ČR do EU nevstoupila a další. „*K evropskému integračnímu procesu je nutné přistupovat střízlivě a realisticky.*“ (Manifest 2001) Obsah tohoto dokumentu a některé jeho vize vyvolaly prudkou kritiku a vynesly ODS řadu obvinění z euroskepticismu a nacionalismu. (Malíř 2005: 1519) V podstatě od tohoto momentu jsou postoje ODS k EU téměř konzistentní a neprochází přílišnými razantními změnami. ODS podporuje členství v EU, přičemž největší přednost evropského integračního procesu vidí v oblasti ekonomické, konkrétně v liberalizaci a rozšíření trhu, naopak odmítá případnou unifikaci sociální či daňové politiky. (Kaniok 2006: 103)

3. 2 TOP 09

Strana TOP 09 je poměrně mladou, avšak docela úspěšnou politickou stranou, která se od svého vzniku v roce 2009 drží na politické scéně. Její vznik je spojen s vnitrostranickou krizí jiné politické strany, Křesťanské a demokratické unie-Československé strany lidové (dále jen KDU-ČSL). Její bývalý předseda Miroslav Kalousek se po svém odvolání z funkce rozhodl stranu opustit a společně s dalšími členy, kteří jej následovali, pracoval na založení nové ekonomicky liberální, hodnotově však konzervativní, politické straně, TOP 09 („Tradice, odpovědnost, prosperita“). Ta byla

²⁸ Manifest českého eurorealismu (dokument k ideové konferenci ODS) nebyl, ani není oficiálním programovým dokumentem ODS. Jeho autory jsou Jan Zahradil, Petr Plecítý, Petr Adrián a Miroslav Bednář.

zaregistrována 26. června 2009. Na ustavujícím sněmu, který se konal 27. - 28. listopadu 2009 v Praze, byl Karel Schwarzenberg jednomyslně zvolen předsedou a prvním místopředsedou se stal již zmíněný Miroslav Kalousek. TOP 09 se před svými prvními volbami prezentovala svým odmítavým postojem ke spolupráci při případném vytváření vlády především s Komunistickou stranou Čech a Moravy (dále jen KSČM), ale také s ČSSD. Pro vznik koalice počítali s ideově blízkou ODS. Volby pro TOP 09 v roce 2010 dopadly velice příznivě, k čemuž přispěla i vcelku dobře vedená a cílená volební kampaň založená na jejím předsedovi. Strana skončila na třetím místě za ČSSD a ODS se 16,7% hlasů. Následně se také potvrdilo to, co si strana předsevzala a společně s ODS a další novou politickou stranou VV spolupracovala na vytvoření vlády. (Havlík 2010: 21-23) Avšak tato koalice (TOP 09, ODS a VV; později VV nahrazeno LIDEM) nedošla až do konce svého volebního období a předčasně ukončila svou činnost, což vedlo k předčasným volbám v říjnu v roce 2013. Tyto volby již nebyly pro TOP 09 tak příznivé, jako v roce 2010, strana skončila na čtvrtém místě za ČSSD, nově vzniklou ANO 2011 a KSČM s 11,99% hlasů a na vládě se nepodílí. (volby.cz) Nicméně, přesto lze tyto volby považovat za úspěch z hlediska toho, jakým způsobem došlo k předčasným volbám, a že se strana, i jako poměrně nový subjekt, udržela na politické scéně.

„TOP 09 je konzervativní politickou stranou, jejíž ideový program vychází z evropských tradic křesťansko-judaistické kultury.“ (TOP 09 Hodnotové desatero) Strana ctí morální hodnoty a individuální lidskou svobodu a zároveň respektuje a prosazuje vlastenecké ideály svobody, humanismu a právního státu. Její programová východiska vycházejí ze tří principů – tradice, odpovědnost, prosperita. Jejím důležitým cílem je udržet stabilitu veřejných rozpočtů, s čímž souvisejí reformy penzijního a zdravotního systému, ale také snaha nezvyšovat veřejný dluh a dodržovat zásady trvale udržitelného rozvoje, pečovat o životní prostředí a snažit se podporovat úsilí bránící nebezpečným klimatickým změnám. Za nástroj vedoucí k prosperitě a blahobytu pokládají svobodný trh vymezený jasnými a přehlednými pravidly. Taktéž podporují sociální soudržnost, boj proti korupci, vědu a výzkum. TOP 09 podporuje procesy a dohody vedoucí k zajištění bezpečí, mezinárodní stabilitě a míru, s tím souvisí podpora EU a také udržování a rozvíjení euroatlantických vztahů. (TOP 09 Programová východiska) TOP 09 je v EP součástí Evropské lidové strany (dále jen EPP), která je středopravicovým liberálně-konzervativním politickým uskupením sdružujícím politické

strany usilující o ekonomicky i politicky silnou Evropu založenou na pevném spojení evropských států. (TOP 09 Evropská Unie)

„TOP 09 zastává názor, že Česká republika je nedělitelnou součástí Evropské unie. My jsme Evropa, měníme ji a ona nás. Jsme součástí Evropské rodiny a spolu se svými partnery se chceme podílet na řešení aktuálních společných výzev.“ (TOP 09 Evropská Unie) TOP 09 zastává k EU velice kladný postoj, to vyjádřila již ve svém prvním volebním programu z roku 2009, ve kterém ji vyjadřovala svou podporu. *„Hlásíme se k evropské myšlence a přejeme si Evropskou unii akceschopnou, silnou a konkurenceschopnou. Podporujeme proto procesy a dohody, které k tomu povedou, včetně Lisabonské smlouvy.“* (TOP 09 Program 2009) V tomto nadále pokračovala i v následných volbách v roce 2010, kdy se vyjádřila v tom smyslu, že EU je zárukou existence českého státu v Evropě, taktéž proto, že EU Evropě přinesla mír a stabilitu. I při zatím posledních parlamentních volbách v roce 2013 prosazovala přesvědčení, že je v zájmu českých občanů posilovat svůj hlas v EU a směřovat v tomto integračním seskupení k jednotě, v níž lze lépe obhajovat české národní zájmy.

3. 3 Občanská platforma

Počátek 21. století byl v Polsku ve znamení mnoha změn týkajících se zejména stranického systému, jeho struktury a podoby. Zmíněné změny byly výsledkem nestability předchozích vlád, především té poslední. Po volbách v roce 1997 vytvořily koaliční vládu strany Unie svobody (dále jen UW) a Volební akce Solidarita (dále jen AWS), avšak tato spolupráce nebyla úspěšná. Strany se nebyly schopné shodnout především v ekonomických otázkách, což vyústilo v ukončení spolupráce, když UW přešla v roce 2000 do opozice. (Hloušek, Kopeček 2010: 143) Nicméně UW se nepotýkala s krizí pouze na vládní úrovni, ale také na vnitropolitické, způsobené bojem o post předsedy mezi Bronisławem Geremkem a Donaldem Tuskem. Zmíněné problémy uvnitř UW, ale také AWS i celé polské politické scény, vedly ke vzniku nové politické strany Občanské platformy (polsky Platforma Obywatelska, dále jen PO).

Donald Tusk spolu s částí stranické elity opustil UW a spolu s tehdejší předsedou vlády Maciejem Płażyńským (AWS) a bývalým kandidátem na prezidenta Andrzejem Olechowským založili 19. ledna roku 2001 novou politickou stranu, PO. Záměrně ze svého názvu, ale i prohlášení vyřadili slovo „strana“. Usilovali o to, vymezit se vůči

dosavadnímu stranickému charakteru politiky a fungovat jako volné politické uskupení nezatěžované klasickými strukturami politické strany. (Strmiska 2005: 520) Až později v březnu roku 2002 se přeměnila v politickou stranu liberálního charakteru. (Kubát 2004: 291) Počáteční problém pro PO představovala její ideová a programová orientace. Působil zde vliv, jak tradice a profil postsolidaritních stran napravo od středu, který tradičně zahrnoval křesťanské prvky, tak i národně „independentistické“ apely. (Hloušek, Kopeček 2010: 145) To vše se projevilo ve volbách v roce 2001, kdy došlo k relativnímu selhání strategie PO. Avšak strana to již v dalších volbách v roce 2005, kdy se umístila na druhém místě za PiS, napravila. Je nutno podotknout, že k tomuto úspěchu značně přispěla i diskreditace polské levice, která vládla předchozí volební období. Tyto volby také přispěly ke skutečnosti, že se proti sobě velmi zásadním způsobem postavily dvě poměrně silné a vlivné politické strany – opoziční PO a vládní PiS. Tento vztah neumocnily pouze parlamentní volby, ale také volby prezidentské, které probíhaly ve stejném roce. (Koubek 2007: 5) Avšak další volby v roce 2007 již byly v režii PO. Strana zvítězila a podepsala koaliční smlouvu s PSL. Následně v roce 2008 PO vytvořila Občanský institut a zároveň přistoupila do Mezinárodní demokratické unie. Důležitým úspěchem pro ni byly i vítězné volby do EP 2009, kdy se její europoslanec Jerzy Buzek stal předsedou EP. Taktéž zatím poslední parlamentní volby v roce 2011 se nesly pro PO ve znamení vítězství. Posledním velkým úspěchem strany bylo zvolení jejího bývalého předsedy Donalda Tuska do funkce předsedy Evropské rady. Zároveň PO stále musí čelit soupeření s PiS, která stále zvětšuje své preference, což se potvrdilo ve volbách do EP v roce 2014 a následně i ve volbách, které se konaly v letošním roce. (PO Historia Partii)

PO je stranou umírněnosti, rozumu a středu. Jejím cílem je snaha budovat krok za krokem efektivní stát, který by měl být založen na dvou hodnotách. Zaprvé, stát by měl sloužit svým občanům a nikoli naopak. Zadruhé, podmínkou prosperity, dnes i v budoucnosti, je více sociální solidarity – „není prosperity bez solidarity“. PO usiluje o posílení základů polské ekonomiky, přičemž klade velký důraz na inovaci, která je spojená s vytvářením co nejlepších podmínek pro osvobození kreativity a inteligence Poláků, ale také o civilizační i hospodářský růst Polska jako demokratického právního státu a participaci na veřejném životě. Jejich stálým cílem je zlepšení kvality života každé polské rodiny, každého polského občana. (PO O nas) Programově má blízko k ekonomickému liberalismu, podpoře malého a středního podnikání. Klade důraz na vzdělanost, odstranění rozdílů mezi městem a venkovem a podporu zemědělství do té

míry, aby byla v rovnováze s ostatními oblastmi hospodářství. (Fiala, Holzer, Strmiska 2002: 296) PO se považuje za smýšlející proevropsky a je členem EPP.

PO je velice aktivní a úspěšnou v rámci EU, jak již bylo nastíněno výše, zejména co se týká obsazování důležitých pozic v evropských institucích. Taktéž nelze opomenout její nezanedbatelnou aktivitu při prosazování polských národních zájmů. PO ve svých prvních volbách do EP vystupovala s heslem „Pro Polsko“. Ve volebním programu zdůrazňovala, že členství Polska v EU umožňuje plnější realizaci svobody a suverenity. Zároveň vyjadřovala podporu posilování institucí, EK a EP. PO prosazovala myšlenku federální Evropy, která by se měla chovat jako společenství, nikoli jako dohoda několika států. Na druhou stranu, upozorňovala i na to, že v EU by se měla chránit různost tradic a obyčejů. (Kusz 2005: 120) Ve stejném duchu se PO prezentovala i v následujících parlamentních i evropských volbách, velký důraz byl kladen na silné postavení Polska v EU. PO považovala jak politickou, tak i ekonomickou solidaritu za základ soudržnosti EU. Úspěch EU považovala za předpoklad zajištění životaschopnosti a přitažlivosti ekonomického a sociálního modelu. Tak jako v předchozím programu, PO stále upozorňovala na rozmanitost členských států a právě EU by se měla zavázat za její udržení – „jednota v rozmanitosti“. Strana i nadále podporovala další prohlubování evropské integrace, jak v rámci posilování institucí, bezpečnostní politice, tak i v dokončování jednotného trhu. EU by měla mít větší zodpovědnost za bezpečnost Evropy. Důležitá byla také podpora dalšího rozšiřování a udržování vztahů s nečlenskými státy, tzn. podporování východní zahraniční politiky. (Program PO 2011)

3. 4 Právo a spravedlnost

Strana Právo a spravedlnost (polsky Prawo i Sprawiedliwość) vznikala za podobných okolností jako již zmíněná PO. Taktéž těžila z dezintegrace pravice, především rozpadu AWS. PiS vznikla oficiálně v červnu roku 2001, nicméně počátky jejího fungování se datují už do března tohoto roku. Tento nově vzniklý politický subjekt nejprve uvažoval o spolupráci s AWS, především kvůli tehdy budoucím parlamentním volbám, avšak tato spolupráce nedošla svému úspěchu. Svou předvolební kampaň následně postavila na stoupající popularitě Lecha Kaczyńského, bývalého ministra spravedlnosti, který působil ve své funkci až do července 2001, kdy byl odvolán. (Migalski 2010: 25-26) PiS se nakonec rozhodla pro spolupráci s Dohodou Pravice (polsky Przymierza Prawici)

tvořenou především bývalými politiky AWS. Její programovou tezí byla záchrana a změna ve fungování státu. Strana nakonec ve volbách obstála, získala 9,5% hlasů (celkově čtvrtá za SLD, PO a Sebeobraně), a zároveň jeden senátorský mandát. (Kopeček 2001 :417) Následující volby v roce 2005 byly již pro PiS mnohem zajímavější. Konaly se hned dvoje – parlamentní (v září) a prezidentské (v říjnu). Vládnoucí levice, především SLD, se potýkala s nestabilitou, jak uvnitř strany, tak i na politické scéně, což samozřejmě pomohlo opoziční PiS. Té se podařilo zvítězit nejenom ve volbách parlamentních, ale i prezidentských, když její kandidát Lech Kaczyński porazil ve druhém kole voleb zástupce PO Donalda Tuska. (Kubát 2005: 18) PiS zprvu vytvořila menšinovou vládu, která dokonce získala důvěru, nicméně po dlouhých jednáních společně s krajně pravicovou Ligou polských rodin (dále jen LPR) a populistickou Sebeobranou podepsala v únoru 2006 tzv. stabilizační pakt a v květnu následně vznikla většinová vládní koalice tvořená právě zmíněnými politickými subjekty. (Kubát 2006: 4) Tato vláda měla jen krátké trvání, což způsobila vládní krize. V říjnu 2007 se uskutečnily druhé předčasné volby, v nichž zvítězila PO, která společně s PSL vytvořila vládní koalici. PiS se umístila na druhém místě a přesunula se do opozice. (Chwalba 2009: 240) V tomto volebním období se však odehrála událost, která v negativním slova smyslu ovlivnila nejen tuto politickou stranu, ale celé Polsko. 10. dubna roku 2010 se odehrála největší tragédie od dob 2. světové války, kdy havarovalo prezidentské letadlo, na jehož palubě byl nejen prezident Lech Kaczyński, ale také další důležité představitelé polské politiky. Novým prezidentem byl následně zvolen Bronisław Komorowski z konkurenční PO. Zatím poslední parlamentní volby, které se uskutečnily v roce 2011, také neskončily úspěchem PiS, opět se umístila na druhém místě za PO, která tímto obhájila svůj post. Nicméně poslední prezidentské volbách přinesly PiS vítězství a prezidentem se stal její kandidát Andrzej Duda. (PiS Partia)

PiS je konzervativním pravicovým uskupením s nádechem populismu. Strana se na začátku své existence profilovala především jako zastánce bezpečného, silného a spravedlivého státu. (Kubát 2005: 104) Jejími hlavními hodnotami jsou národní zájem a křesťanství. Ve svých cílech se zasazuje o posilování demokracie, právního státu, svobody obyvatel a posilování rodiny, která je základní jednotkou společnosti. Podporuje šíření vlasteneckých postojů a sociální i národní solidarity. Usiluje o rychlý hospodářský rozvoj Polska, vědy, kultury a všeobecný přístup ke vzdělání na všech úrovních, aby byly odstraněny překážky bránící sociálnímu pokroku. (Statut PiS) PiS podporuje členství

Polska v NATO a taktéž podpořila i vstup do EU. Původně byla členem Unie pro Evropu národů, později se zapojila do ECR.

Jak již bylo zmíněno výše, PiS na počátku své existence podpořila vstup Polska do EU, ale taktéž zdůrazňovala důležitost silného postavení země v EU. V memorandu k podmínkám členství uvedla jako požadavek nadřazenost ústavy Polské republiky nad mezinárodními smlouvami. V červenci roku 2003 se PiS v tzv. „Pražské výzvě“ spolu s ODS a britskými konzervativci postavila odmítavě k projektu evropské ústavy v tom smyslu, že ji evropské národy nepotřebují. (Kaniok 2006: 109) *„Základem spolupráce mezi evropskými národy by měly být smlouvy uzavřené mezi suverénními státy a legitimita Evropské unie by měla být odvozena pouze od těchto smluv.“* (Pražská výzva 2003) V programu, který strana přijala v květnu roku 2004, se postavila proti euroentuziasmu vládní SLD a opět zdůraznila suverenitu Polska a posílení jeho politických a ekonomických pozic v rámci Evropy. (Kaniok 2006: 109) V programu vydaném v roce 2005 s názvem Spravedlnost pro všechny, byl mimo opětovného apelu na silné Polsko, zdůrazněn postoj k NATO, jež je považována za garanta bezpečnosti a taktéž pozice Polska určená Smlouvou z Nice (zachování zásady jednomyslného hlasování, zachování suverenity v rámci zahraniční politiky a nezávislost v ekonomické politice). (Program PiS 2005) Další program z roku 2009 opět zdůrazňoval důležitost posílení postavení Polska, ale také snahu o zvýšení průhlednosti rozhodovacích mechanismů a fungování institucí EU. PiS také upozorňovala na obavy z nadvlády velkých a silných států EU. (PiS Program 2009)

3. 5 Volební programy pro volby do EP 2014

Volební program ODS – „Otáčíme EU správným směrem“

ODS je v rámci Evropského parlamentu členem ECR, to zdůrazňuje i na začátku svého volebního programu. *„Evropští konzervativci, včetně občanských demokratů, neusilují, na rozdíl od neodpovědných populistů, o ukončení evropského integračního procesu, ale o jeho reformu, která by do jeho středu vrátila původní ekonomicky liberální hodnoty.“* (Program ODS 2014) Samozřejmě neopomíjí ani důležité pravicové hodnoty, jako je úcta ke svobodě a tradicím. *„ODS dlouhodobě prosazuje představu EU jako pružného, ekonomicky otevřeného a dále se rozšiřujícího celku, který povede ke koncepci „flexibilní“ či „variabilní“ integrace.“* (Program ODS 2014) Právě ekonomicky volný

trh je pro ODS velice zásadním tématem. „*Evropská unie vznikla a měla by nadále fungovat jako prostor ekonomické svobody.*“ (Program ODS 2014) Naopak unifikaci a iniciativy vedoucí k fiskální či daňové unii považují za něco, co by se do budoucna mohlo stát dalším předstupněm k vytvoření politické unie, což by mohlo výrazně omezit občany, ale také Vládu ČR a tím i vést k další ztrátě suverenity. Taktéž nesouhlasí se vstupem do eurozóny a s tím spojeným přijetím eura. Další věc, která by měla být napravena či změněna, se týká evropských institucí a agentur, s čímž souvisí i množství evropských právních předpisů a to v tom smyslu, aby byl jejich počet regulován a s tím i spojené náklady na jejich provoz. Na druhou stranu jejich podpora je dána dalším zemím, které chtějí vstoupit do tohoto integračního procesu, což znamená, že jsou zastánci dalšího rozšiřování EU. V čem jsou výrazně proti, je další předání pravomocí směrem k institucím EU (i například posilování pravomocí EP). „*Ze stejného důvodu není naším cílem další posilování většinového hlasování v Radě či přidávání pravomocí Evropské komisi.*“ (Program ODS 2014) Podporují model variabilní Evropy, kdy si každý stát samostatně volí to, zdali a do jaké oblasti spolupráce chce vstoupit nebo právě naopak – právo na svobodnou volbu rozdílné míry integrace. Rovněž chtějí prosadit rovná pravidla pro všechny v rámci společné zemědělské politiky a snaha upravit alespoň některé její prvky (celková reforma zatím není prosaditelná). „*EU nemá být novým NATO, ...*“, nebudou podporovat jakékoli snahy na vytvoření společné obranné politiky, protože je to zbytečné a navíc v tomto projektu spatřují politickou snahu oslabovat transatlantické spojení mezi evropskými státy a USA. „*Zároveň jsou ale přesvědčeni, že pro Českou republiku i přes popsaná negativa převažují výhody jejího členství v Unii. I proto nechceme populisticky volat po vystoupení z Unie, ale jsme odhodláni svádět ve všech unijních institucích další a další boje za její návrat ke koncepci svobodného hospodářského prostoru bez nadbytečných regulací, přebujelé byrokracie a zbytečného rozhazování peněz daňových poplatníků. Členství v Unii pro nás není cílem samo o sobě, ale pouze nástrojem k podpoře české ekonomiky, větší svobody českých občanů a posilování pozice České republiky na mezinárodní scéně.*“ (Program ODS 2014)

Volební program TOP 09 ve volbách do EP 2014 – „Evropa jsme my, ne oni“

TOP 09 s přihlédnutím k tomu, že ČR je již 10 let členem EU, považuje rozhodnutí o zapojení se do tohoto systému za správné. „*Chceme být aktivními účastníky dění v EU i diskuze o její současnosti a budoucnosti.*“ (Program TOP 09 2014) Sice silně podporují myšlenku evropské integraci, nicméně nevidí v ní direktivní a bezmyšlenkovité přebírání všeho, co vychází z evropských institucí. Každý integrační krok by měl být poctivě vyhodnocen. „*Chceme Evropu států i občanů.*“ (Program TOP 09 2014) Státy by se neměly vzdávat své suverenity, ale část svých pravomocí vykonávat společně na úrovni EU a zároveň být v kontaktu se svými občany. To s čím zásadně nesouhlasí, je podpora přebujelých a finančně neudržitelných sociálních systémů členských států. Za řešení pokládají rozpočtovou odpovědnost a šetrné nakládání s prostředky daňových poplatníků. S tím souvisí i jejich požadavek pro účast ČR na tzv. fiskálním paktu. Prohloubení integrace v oblasti rozpočtové politiky se však nesmí dotknout svrchovaného práva jednotlivých členských států a stanovovat strukturu veřejných výdajů. Vstup do eurozóny a přijetí eura neodmítají, ale zdůrazňují potřebu stabilizace eurozóny a výhodnosti jejího členství. „*Chceme Evropu hodnot i Evropu volného trhu.*“ (Program TOP 09 2014) Hodnoty EU by neměly působit jen uvnitř EU, ale i navenek, například při uzavírání mezinárodních smluv. Mezi ty nejdůležitější považují svobodu, ochranu lidských práv, úctu k životu, solidaritu s potřebnými a osobní odpovědnost. Zastávají volný pohyb osob, ale na druhou stranu důsledně obhajují pevné vnější hranice. „*EU musí mít schopnost chránit se před nelegálním přistěhovalectvím a nekontrolovanou ekonomickou migrací.*“ (Program TOP 09 2014) Jejich prioritou je také rovné postavení českých zemědělců v rámci společné zemědělské politiky a ochrana životního prostředí. Kladně se také staví k dalšímu rozšiřování EU, které považují za jeden z dlouhodobých cílů evropské integrace, nicméně musí následovat až po splnění všech podmínek dané přistupujícím státu. Důležitá je také spolupráce v rámci tzv. Východního partnerství. Co se týče obranné politiky, i přesto, že spolupráci v rámci NATO pokládá stále za nejdůležitější, poukazují také na to, že EU by měla být schopná čelit bezpečnostním hrozbám samostatně. (Program TOP 09 2014)

Evropský manifest PO ve volbách do EP 2014 – „Silné Polsko v bezpečné Evropě“

PO hodnotí dosavadní setrvání v EU jako za jedno z nejlepších v dosavadní historii Polska. Díky ní mohlo Polsko uskutečnit svůj cíl, stalo se součástí bezpečné a dobře fungující Evropy. *„Jako strana – stejně jako většina Poláků – jsme byli vždy jasně proevropskou.“* (Europejski Manifest PO 2014) Silnou a efektivní Evropu pokládají za strategický zájem Polska. Evropské instituce by měly fungovat ve prospěch svých občanů a nejenom mezi členskými státy, ale také samotnými Evropany by měl fungovat smysl pro evropské společenství a solidaritu. Mezi zájmy EU, které chtějí podporovat, zařadili také podporu rovných práv pro všechny, politiku soudržnosti a jednodušší řešení sporů. PO považuje za svou prioritu posílení EU jako účinné a efektivní organizace působící v zájmu zemí a jejích občanů. Samozřejmě chtějí usilovat o dobře fungující evropské instituce a částečnou úpravu byrokracie. Evropa by měla vytvářet takové předpisy, které by členských státy byly lépe zaváděny na národní úrovni a ty, které jsou nepotřebné, by měly být likvidovány. V jejím zájmu je také obhajoba posilování vnitřního trhu a jeho čtyř základních svobod. PO neodmítá zavedení jednotné evropské měny, dokonce s ní souhlasí, ale zároveň připouští, že to během příštích několika let nebude možné a to z důvodů ekonomických, ale i politických. Několikrát ve svém programu klade důraz na bezpečnost Polska, kterou považuje za jednu z nejdůležitějších. *„PO je garantem silného a bezpečného Polska v Evropě.“* (Europejski Manifest PO 2014) Také zastává otevřený postoj ve vztahu k dalšímu rozšíření směrem na Východ Evropy, vidí v něm příležitost pro rozvoj bezpečnosti a stability v této oblasti. Co se týče bezpečnostní a obranné politiky podporují zvýšení vojenských schopností a spolupráci ve zbrojním průmyslu, ale také zajištění dodávek všech energií. V neposlední řadě není opomenuta ani podpora rozvoje partnerství mezi EU a USA. (Europejski Manifest PO 2014)

Program Práva a spravedlnosti 2014 – „Zdraví, práce, rodina“

PiS představila na počátku roku 2014, konkrétně 15. února, „Program Práva a spravedlnosti 2014“, jejíž součástí jsou i části věnované právě problematice EU, tématům evropských voleb. Strana se v něm na začátku vyjadřuje k myšlence sjednocené Evropy, kterou podporuje, ale zároveň upozorňuje na rozmanitost Evropy. Právě rozmanitost Evropy pokládá za důležité bohatství našeho kontinentu, které by mělo být podporováno a i nadále udržováno, jelikož podporuje právě sílu a rozvoj Evropy. Proto také odmítá

jakékoli činnosti zaměřené na unifikaci. Za jednu z jejích myšlenek považují eurorealismus. „*Neakceptujeme nekontrolovanou erozi suverenity evropských států.*“ (Program PO 2014) Zavazují se k tomu bránit svou svobodu. EU musí zůstat mezinárodní organizací, sdružením suverénních států. „*Každé přesunutí pravomocí na úroveň EU proto musí být kompenzováno odpovídajícím zvýšením dohledu nad těmito kompetencemi ze strany polské vlády i parlamentu.*“ (Program PO 2014) PiS nechce podporovat účast Polska na jakýchkoli dobrovolných řešeních prohlubujících stupeň evropské integrace, která nebudou splňovat kritéria podporující polské národní zájmy. Na EU nahlíží právě z perspektivy národních zájmů. Jejich cílem je bránit polskou národní identitu, tradici, kulturu, zvyky a polský model života před nadnárodními tendencemi, které nejsou akceptovány většinou polských obyvatel. Také podpořit nový balíček regulací v oblasti klimatu a energie a zachovat současnou měnu, polský zlotý. Důležitým shledávají utváření bezpečnostní politiky v rámci EU, nicméně nechtějí, aby byl vytvořen konkurenční projekt k NATO, kterou pokládají za základ mezinárodní bezpečnosti. EU by se měla dle jejich postojů vrátit ke svým kořenům. Za největší úspěchy EU strana považuje společný trh, volný pohyb osob, zboží, kapitálu a služeb, svobody a rovnosti, společné právo a sdílenou odpovědnost a princip solidarity a subsidiarity. „*Odpovědí na problémy evropské integrace není větší integrace nebo více centralizace, ale více svobody a solidarity v Evropě.*“ (Program PO 2014) PiS ve svém programu vytvořila i svůj model EU, jenž sestává ze 7 bodů: unie několika regionálních center, unie rovnocenných států, unie deregulace, unie solidarity, unie demokracie, unie otevřená (týká se dalšího rozšíření) a unie postavená na pevných kořenech civilizační identity. „*Společenství, solidarita, svoboda – to by měla být naše evropská unie.*“ (Program PO 2014)

3.6 Teoretické zařazení postojů politických stran k EU na základě volebních programů z roku 2014

Předchozí kapitola se věnovala typologizaci postojů k EU. Tato podkapitola se na ní pokusí navázat a zařadit politické strany do jednotlivých typologií na základě toho, co uvedly ve svých volebních programech do EP v roce 2014. Samozřejmě, tato zjištění nelze pokládat za jednoznačně konečná, jelikož se jedná pouze o zařazování stran do typologií, kdy se navíc vychází pouze z jednoho volebního programu. Nicméně mohou být velmi dobrou pomůckou pro podpoření následné analytické části, která bude zkoumat

příspěvky politických stran na Facebooku a to zejména z hlediska obsahu, positivity a negativity.

První typologii, kterou nabídla předchozí kapitola, vyvinuli Taggartem se Szczerbiakem. Ta rozlišuje mezi „měkkým“ a „tvrdým“ euroskepticismem. Autoři ve své práci taktéž zkoumali ODS a PO a obě strany zařadili do kategorie „měkký“ euroskepticismus. Toto zařazení odpovídá i analýze volebních programů z roku 2014. Obě strany sice podporují členství EU (což vylučuje verzi o „tvrdém“ euroskepticismu), nicméně se staví proti dalšímu zvyšování pravomocí evropských institucí, což podporuje teorii o „měkkém“ euroskepticismu. Navíc obě strany jsou součástí stejné frakce v EP, která není výhradně proti evropskému integračnímu procesu, ale usiluje o jeho reformu (viz kapitola 3.4 – Program ODS). Strany TOP 09 a PO do této teorie nelze zařadit, jelikož zastávají převážně proevropské postoje.

Další typologie autorů Kopeckého a Mudde hovoří o čtyřech kategoriích – euroentuziasté, euroskeptici, europragmatici a euroodmítači. I v tomto případě autoři zahrnuli ODS, PiS a tentokrát i PO do svého výzkumu²⁹. Kopecký a Mudde zařadili ODS a PiS do kategorie euroskeptiků. Naopak PO je považována za stranu euroentuziastickou. Toto zařazení se opět shoduje s analýzou volebních programů z roku 2014. PO je proevropskou stranou zdůrazňující podporu jak členství, tak i evropské integraci. Podobně je na tom se zařazením i TOP 09. Ta považuje členství v EU za správné rozhodnutí, souhlasí s možným zvýšením pravomocí evropských institucí a prakticky podporuje základní hodnoty (ideje) EU. Taktéž pro ODS a PiS neexistuje v rámci této typologizace lepší zařazení, než mezi strany podporující základní ideje evropské integrace, ale nepodporující ve všech ohledech současnou EU. Kategorie europragmatiků a euroodmítačů zkoumaným politickým stranám neodpovídají.³⁰

Nicolo Conti ve své typologii přišel s pěti kategoriemi postojů k evropské integraci. Jednu kategorii lze již na počátku vyřadit a to neutrální.³¹ Jelikož se celá práce zabývá postoji k evropské integraci a EU, ztrácí tato kategorie smysl. Pro rozmístění politických stran tedy zůstaly kategorie tvrdý a měkký euroskepticismus a funkční a ztotožňující

²⁹ TOP 09 není zařazena do jejich typologizace a to z toho důvodu, že v době jejího vzniku strana ještě neexistovala.

³⁰ Europragmatici nepodporují základní ideje evropské integrace, ale podporují EU. Euroodmítači se staví negativně ke všemu. Více viz kapitola 2.2.

³¹ Strany spadající do této kategorie nelze jednoznačně definovat ve vztahu k evropské integraci, EU či jednotlivým politikám.

europeanismus. Kategorie tvrdý euroskepticismus nesedí ani na jednu ze zkoumaných stran, žádná se principiálně nevymezuje vůči evropské integraci. Měkký euroskepticismus odpovídá stejně jako u první typologie, stranám PiS a PO. Je totiž definován jako reakce na jednu nebo více politik nebo jako kritika týkající se institucionálního nastavení. Jak už bylo uvedeno výše, strany usilují o reformu integračního procesu, což je v souladu se zmíněnou kategorií. Navíc se strany ve svých programech vymezují i k určitým politikám. Příkladem může být odmítání přijetí eura. TOP 09 lze zařadit do kategorie funkční europeanismus a to proto, že se strana ve svém programu staví pozitivně k myšlence evropské integrace, ale odmítá bez rozmyslu přijímat všechno.³² Naopak PO se ve svém programu téměř ve všech zásadních ohledech vyjadřuje kladně k evropské integraci, považuje se za proevropskou, podporuje politiky i instituce EU, chce EU přiblížit občanům, a proto ji lze zařadit do kategorie ztotožňující europeanismus. Každopádně u strany nelze úplně vyloučit i kategorii funkční europeanismus s přihlédnutím k jejím postojům k EU a evropské integraci v průběhu času.

Čtvrtá typologie Chrise Flooda sestává ze šesti kategorií: euroodmítači, revizionisté, minimalisté, gradualisté, reformisté a maximalisté. PiS lze zařadit do kategorie revizionisté. Ve svém programu se staví, jak již bylo několikrát řečeno, proti dalšímu prohlubování evropské integrace, ale zároveň, což je důležitější, odvolává se na návrat EU ke kořenům, což odpovídá právě této kategorii. Taktéž by do této kategorie mohla být zařazena i ODS. Pokud se na její zařazení podíváme z vylučovacího hlediska, tak obě vnější kategorie, euroodmítači a maximalisté, nepřipadají v jejím případě v úvahu. Kategorie minimalistů zahrnuje ty strany, které jsou spokojeny s tím, jak je EU v současné době nastavena a nestojí o její další prohlubování. Nicméně z programu ODS je patrné, že se současným stavem není spokojena. Další nevhodnou kategorií představují gradualisté, která primárně podporuje další prohlubování evropské integrace. Zbyly tedy dvě kategorie, revizionisté a reformisté. Z důvodu toho, že ODS ve svém programu upozorňuje na to, že členství v EU není jejím primárním cílem, lze vyloučit i kategorii reformistů, která předpokládá kromě reformu i konstruktivní zapojení. ODS tedy nejlépe odpovídá kategorie revizionistů. Stranu TOP 09 je možné zařadit do kategorie gradualistů. Podporuje myšlenku evropské integrace, ale zároveň zdůrazňuje, že každý

³² TOP 09 sice silně podporuje myšlenku evropské integraci, nicméně nevidí v ní direktivní a bezmyšlenkovité přebírání všeho, co vychází z evropských institucí.

její krok by měl být řádně vyhodnocen. PO nejlépe odpovídá kategorie maximalistů a to hlavně díky podpoře prohlubování evropské integrace, podpoře institucí a také například oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky.

Poslední typologie rozlišuje tři kategorie, které zohledňují nadnárodní a mezivládní paradigma: europeanisté, eurogovernmentalisté a euroskeptici. Autor Petr Kaniok do své práce zahrnul PiS a ODS a umístil je do kategorie eurogovernmentalistů. Tato kategorie odpovídá PiS a ODS i s ohledem na volební program z roku 2014. Tyto strany vyjadřují ve volebních programech svou kritiku, přesto vidí v evropské integraci určité výhody, ale zároveň k ní přistupují velice střídmě. TOP 09 a PO lze zařadit do kategorie europeanistů. Obě jsou primárně proevropské, podporují evropskou integraci a nebojí se přesunu pravomocí směrem k evropským institucím.

Tabulka 5: Přehled jednotlivých typologií a zařazení politických stran.

Typologie	Politická strana a její zařazení			
	ODS	TOP 09	PiS	PO
P. Taggart a A. Szczerbiak	„měkký“ euroskepticismus	-	„měkký“ euroskepticismus	-
P. Kopecký a C. Mudde	euroskeptici	euroentuziasté	euroskeptici	euroentuziasté
N. Conti	„měkký“ euroskepticismus	funkční europeanismus	„měkký“ euroskepticismus	ztotožňující europeanismus
Ch. Flood	Revizionisté	Gradualisté	revizionisté	Maximalisté
P. Kaniok	Eurogovernmentalisté	europeanisté	eurogovernmentalisté	Europeanisté

Zdroj: Autorka.

Přestože každá typologie nabídla jiné kategorie, do kterých bylo možné zařadit zkoumané politické strany, i přesto vyšly najevo velké podobnosti. Nejčitelněji vyplynula naprostá shoda u ODS a PiS, které byly ve všech případech zařazeny do stejných kategorií – „měkký“ euroskepticismus, euroskeptici, „měkký“ euroskepticismus, revizionisté a eurogovernmentalisté (viz tabulka č. 5). Toto zjištění je navíc ještě podpořeno tím, že většina autorů dokonce přímo zkoumala tyto politické strany, takže shoda se neprojevila pouze na základě volebního programu z evropských voleb 2014. Lze velice zjednodušeně říci, že strany jsou ve svých programech k EU negativní, avšak pouze do jisté míry. V

zásadě podporují členství v EU, jen se kriticky vyjadřují či dokonce odmítají určité konkrétní oblasti a politiky týkající se například dalšího prohlubování EU, přijetí společné měny, ztráty suverenity atd. Co se týče TOP 09 a PO, lze je považovat za jednoznačně proevropské. Sice nebyly vždy zařazeny do stejných kategorií, ale i přesto měly všechny pozitivní ráz. Podstatný rozdíl spočívá obzvláště v tom, že obě strany podporují další integraci, avšak rozcházejí se v tom, jakým způsobem. TOP 09 preferuje pomalou rozvážnou cestu, jak již bylo řečeno, každý další krok v rámci evropské integrace by měl být náležitě zvážen, naopak PO podporuje prohlubování integrace bez jakýchkoli zásadních výhrad.

4. Postoje politických stran na sociální síti Facebook

Následující kapitola je věnována obsahové analýze postojů zmíněných politických stran zaměřené na příspěvky, které politické strany na svých facebookových profilech zveřejnily v době od 23. dubna 2014 do 30. května 2014. Tento časový úsek je vybrán záměrně. Datum 23. dubna 2014 je vybráno z následujícího důvodu a to, že většina politických stran začíná svou horkou fází kampaně právě měsíc před volbami. Odhalují své programy, kandidáty, loga a částečně i náplň kampaní, které povedou ve zbylých dnech před volbami. Druhé datum, 30. května 2014, taktéž má svůj důvod. Není pravidlem, že politické strany končí svou kampaň přímo v den voleb, ta v mnohých případech pokračuje i několik dní poté. Většinou se jedná o různé komentáře k zveřejněným výsledkům, poděkování voličům a tak podobně.

Při výzkumu v rámci politické komunikace bývají nejčastěji zkoumány mediální obsahy či různá sdělení a to se týká i této předkládané analýzy. Existují dva metodické přístupy k této analýze, buď hermeneutická a textová obsahová analýza³³, nebo kvantitativní obsahová analýza³⁴. V tomto případě bude věnována pozornost především kvantitativní obsahové analýze. „*Tento postup vychází ze sociálně-vědních metod měření a kvantifikace a při jeho použití se mediované obsahy zkoumají s ohledem na několik vybraných znaků. Charakteristickým rysem této metody je vysoká míra strukturovanosti a s tím je spojen i vysoký stupeň ověřitelnosti.*“ (Schulz 2011: 29) Jejím výsledkem a cílem je kvantitativní popis mediovaných obsahů. Díky ní lze zkoumat zároveň velké množství textu a následně jejich výsledky jasně prezentovat pomocí číselných hodnot, grafů a tabulek či podrobit dalším statistickým analýzám. Tato výzkumná metoda umožňuje opakovat zvolený postup a dovoluje získat představu o poměrných kvantitativních vztazích ve skupině sledovaných jevů. Navíc je schopna hledat souvislosti mezi aspekty mediálního obsahu, jež za jiných okolností unikají běžné pozornosti. Velkou předností je možnost zpracovávat velmi aktuální mediální produkty, což následně dovoluje udělat si představu o různých probíhajících trendech v médiích. (Jirák, Köpplová 2009: 282-284) Jak již bylo řečeno výše, obsahová analýza je vysoce

³³Důležitým rozdílem mezi hermeneutickou textovou a obsahovou analýzou a kvantitativní analýzou je stupeň strukturovanosti. Hermeneutická analýza vychází z literárně vědní textové interpretace. Pomocí subtilních interpretačních postupů se po povrchu textu odhalují jeho skryté hlubší struktury. (Schulz 2011: 29)

³⁴Jedním z průkopníků této analýzy je americký sociolog a sociální psycholog Bernard Berelson, který tuto výzkumnou techniku v 50. letech 20. století vymezil. (Sedláková 2014: 291)

strukturalizovaná, proto při jejím využití nelze opomenout několik náležitostí. Důležité je si stanovit, jaký typ médií bude zkoumán, jaký obsah bude analyzován, v jakém časovém období a v neposlední řadě je nutné specifikovat mediované obsahové jednotky. Potom již následuje kódování, při němž jsou zmíněné mediované obsahy identifikovány a zaznamenávány pomocí číselných hodnot. (Schulz 2011: 35) Při určování kategorií je však důležité dbát na to, aby pokryly všechny možnosti, ale na druhou stranu, aby se také vzájemně vylučovaly. Díky tomuto popsanému postupu bývá tato výzkumná technika i velice často kritizována, především za to, že je schopna nabídnout pouze tzv. tvrdá data³⁵, ale nikoli vysvětlení proč tomu tak je a co výsledné hodnoty znamenají. (Sedláková 2014: 295-300) Nicméně právě proto je v této analytické části věnován prostor také výzkumu v rámci kvalitativní metody, která využívá generalizace a zobecnění poznávaných aspektů. Zjednodušeně řečeno, zmíněnou metodou rozumíme takový výzkum, který nevychází ze statistických hodnocení, tedy nevyužívá kvantifikační postupy. „*Kvalitativní metody vycházejí z interpretativního paradigmatu, mezi jehož teze patří mj. přesvědčení, že realita je ve své podstatě symbolická a že je výsledkem sociální konstrukce jedinců.*“ (Trampota, Vojtěchovská 2010: 19) Podstatou práce s kvalitativními daty, která jsou považována za tzv. měkká data³⁶, je jejich interpretace, odhalování a specifikace významu. Zjednodušeně řečeno, v případě této práce, kdy je kladen důraz pouze na příspěvky umístěné na facebookových profilech politických stran, se kvantitativní obsahová analýza zaměří na získané číselné hodnoty a naopak kvalitativní metody se budou věnovat zejména obsahům zmíněných příspěvků.

Nejprve je tedy nejdůležitější si stanovit, jaký mediální obsah či sdělení bude sledováno. V tomto případě byly vybrány příspěvky (sdělení) jednotlivých politických stran na svých facebookových profilech v již vymezeném období. Samozřejmě, při tomto postupu lze vybrat příspěvky i v rámci náhodného výběru, ale tato analýza se drží striktně vymezeného období a tudíž i všech příspěvků, které v byly daném období zveřejněny. Jednou podstatnou věcí, kterou je nutno zmínit je to, že byly zkoumány všechny příspěvky, ať se jednalo o fotografii, obrázek, komentář k určitému novinovému článku atd., tedy jednoduše řečeno vše. Nicméně zásadní pozornost byla věnována textovým

³⁵ Tvrdá data jsou taková data, která mají většinou numerický charakter nebo jsou na nějaké číselné hodnoty převáděna.

³⁶ Měkká data, jak již vyplývá z textu, vyjadřují subjektivní názory, mínění, postoje a spekulace.

příspěvkům. Ostatní formy příspěvků byly zkoumány okrajově, jako doplňující prvky. (Trampota, Vojtěchovská 2010: 103-110)

Následně díky rozřídění všech příspěvků, které se v dané době vyskytly na facebookových profilech PiS, PO, ODS a TOP 09, vznikl datový soubor. Seřazen prvotně podle data a jednotlivých charakteristických znaků příspěvků, jakými jsou počet „to se mi líbí“ (dále jen líků), počet komentářů a sdílení, podle toho, zda příspěvek obsahuje fotografii, obrázek, internetový odkaz nebo pouze text a další. Poté i dle jednotlivých obsahů textových sdělení a to do několika kategorií lišících se tématem, které daná strana v příspěvku použila. Skupiny byly následující: euro, reforma EU, evropské daně, sídlo parlamentu, regulace nařízení, instituce EU, proevropská strana, fiskální politika, energetická bezpečnost, rodina, bezpečná Evropa a vzdělanost. Všechna jsou to taková témata, na nichž lze vypožorovat postoj stran k EU na základě teorií. Nicméně je nutné upozornit na to, že nešlo sledovat všechna uvedená témata u všech politických stran zároveň. Některá se shodovala, jiná se vyskytovala jen u některých či byla dokonce ojedinělá.³⁷ Ke každé kategorii taktéž náleží vyhodnocení příspěvku buď jako pozitivní nebo negativní. Pozitivita nebo negativita vychází z toho, zdali se příspěvek shoduje se základními hodnotami evropské integrace, současným nastavením EU a jejích politik. Právě tato část je důležitá pro následné potvrzení či vyvrácení dané hypotézy. Doplňkově jsou zkoumány počty příspěvků a jejich obsah jako celek, ale také způsob prezentace, jako jsou například různé grafické prezentace (například obrázky), fotografie, webové odkazy a odkazy sdílené.³⁸

³⁷ Na rozdíl totiž od svých jednotlivých volebních programů, strany věnovaly pozornost pouze některým tématům a to především z důvodu dobré reklamy, marketingu a komunikace s potencionálními voliči. Zacičení v rámci facebookového profilu je mnohem snazší, než je tomu v reálném čase.

³⁸ Všechny uvedené hodnoty týkající se počtu líků, sdílení a komentářů jsou platné k datu 30. dubna 2015. Je tedy možné, že jejich současná hodnota se může nepatrně lišit. Každopádně ve výsledné analýze se to neprojeví, jelikož tyto hodnoty nejsou zkoumány prioritně, nýbrž pouze okrajově. Pro lepší upřesnění a podpoření analýzy.

4.1 ODS – „Petice pro korunu.“

ODS na svém profilu ve vymezeném období prezentovala celkem 69 příspěvků. Do výzkumu bylo zařazeno celkem 68 příspěvků. Jeden byl vyřazen a to z toho důvodu, že neobsahoval žádný text ani v rámci grafického znázornění či odkazu, tudíž nebylo co zkoumat. Jejich facebooková kampaň byla zaměřena převážně na téma, se kterým je strana již dlouhodobě spojována a to odmítání eura. Z toho také vyplývá nejpoužívanější slovní spojení kampaně – „Petice pro korunu“. Dalšími dílčími tématy vycházejícími z jejich volebního programu, jimiž se strana na sociální síti zabývala, byly nesouhlas s přijetím evropských daní, reforma EU, pouze jedno sídlo evropského parlamentu a regulace nařízení. V tabulce č. 7 jsou všechna tato témata uvedena a také příklady příspěvků. Všechny příspěvky jsou označeny jako negativní, ani jeden totiž nevychází ze současných politik a nastavení EU (případně evropské integrace), spíše právě naopak. Z toho vychází i heslo pro evropské volby ODS: „Otáčíme EU správným směrem“. Mimo příspěvky, které jsou naznačeny v tabulce č. 7, se na profilu strany objevovaly kritiky vládní politiky a příspěvky věnující se problematice zahraniční politiky (situace na Ukrajině). (Facebook ODS)

Obrázek 1: Petice pro korunu.

The image shows two screenshots of Facebook posts from the ODS (Czech Democratic Party) profile. The left screenshot is a post from May 21, 2014, titled "Petice pro korunu míří do Senátu" (Petition for the crown goes to the Senate). It features a photo of Jan Zahradil sitting in front of a large circular graphic with the letters "KORUNA" and "SENÁT". The text of the post says: "UŽ dnes v 14:15 vyrazí Petice pro korunu v čele s Janem Zahradilem do Senátu! Připojte se k nám!" and "PETICE PRO KORUNU MÍŘÍ DO SENÁTU 21. květen 2014 v 14:15 Náměstí Republiky ve městě Prague, Czech Republic Počet účastníků: 259". The right screenshot is a post from May 4, 2014, titled "Nenechme si namluvit, že eurovolby nejsou o euru." It features a photo of Jan Zahradil wearing a black t-shirt with the "EUROSCEPTIC" logo. Below the photo is the website "www.peticeprokorunu.cz" and a text block: "Petice pro korunu Přátelé, moc děkuji za to, že jste 'lajkli' facebookovou stránku Petice pro korunu. Pouze 'lajki' však nestačí. Podpořte proto prosím naši petici i svým podpisem na www.peticeprokorunu.cz. Velice děkuji, Jan ZAHRADIL".

Zdroj: Facebook ODS.

Nejvíce označení „to se mi líbí“ získal příspěvek ze dne 6. května 2014 a to celkem 692: „Podle žebříčku, který každý rok sestavuje OECD, je Česko 23. nejlepším místem pro život na světě. Takže žádná spálená země, jak se nám někteří snaží namluvit! Nenechme se otrávit. Pokud to tady máte rádi, dejte lajk.“ Nejvíce komentářů měl příspěvek ze dne 22. května 2014 a to 201: „Petr FIALA: Nebojte se volit ODS. Uděláte něco, co teď není v módě. (Bude až zase za pár let.) To přece stojí za trochu odvahy. Díky za ni a za váš hlas.“ (Součástí příspěvku je také odkaz na článek: „Petr Fiala. Originální návod, jak dnes projevit nonkonformní názor.“) A nejvíce sdílení obdržel příspěvek ze dne 7. května 2014 a to 192: „Deník.cz: "Vítejte v Agrofertově? Předvolební posměšek, kterým se častovali politici, se podle opozice stává realitou. Za prvních sto dní nová vláda odvolala 500 úředníků, ovšem dalších 700 lidí nabrala. Na významné pozice se navíc dostali bývalí zaměstnanci Agrofertu.““ (Součástí příspěvku je webový odkaz „Personální změny na ministerstvech.“) Nejvíce příspěvků bylo publikováno na profilu ODS dne 21. května 2014 a to 7. Většina se týkala odmítání přijetí eura, příkladem může být příspěvek: „Nenechme si vzít korunu!“ (Facebook ODS)

ODS publikovala průměrně 1,8 příspěvku na den (celkový počet příspěvků/počet dní). Jak je vidět v tabulce č. 7, pouze 19 příspěvků obsahujících jakýkoli text se týkalo témat spojených s evropskými volbami či samotnou EU, což není ani jedna třetina všech zkoumaných příspěvků. Což se projevilo v rámci nejúspěšnějšího příspěvku, který se netýkal EU, nýbrž postavení ČR na žebříčku vytvořeném OECD. Celkový počet příspěvků věnujících se tématice EU byl 19 (viz tabulka č. 7) a nejúspěšnějším se stal příspěvek ze dne 19. května 2014, který získal celkem 245 „to se mi líbí“ a zněl: „Jarek Nohavica má jasno. Kdo souhlasí s písničkou, ať lajkuje.“ (viz obrázek č. 2). (Facebook ODS)

Tabulka 6: Celkové počty různých obsahů příspěvků na facebookovém profilu ODS.

Počet videí:	5
Počet obrázků:	24
Počet fotografií:	37
Počet odkazů:	32
Počet sdílených příspěvků:	22

Zdroj: Autorka.

Obrázek 2: Nejúspěšnější příspěvek na profilu ODS s tematikou týkající se EU.

Zdroj: Facebook ODS.

Tabulka 7: Témata příspěvků ODS.

Téma příspěvku	Počet příspěvků s tímto tématem	Příklad příspěvku	Pozitivní/negativní
Euro	15	„Hájit korunu znamená hájit zdravý rozum. Souhlasíte?“ (příspěvek s videem – volební spot, 13. 5. 2014)	Negativní
Evropské daně	1	„30 vteřin pro každého, kdo má rád animované videa a nechce evropské daně.“ (příspěvek s videem – „Ne evropským daním“, 16. 5. 2014)	Negativní
Reforma EU	1	„Jan Zahradil: "Nechci unii rušit, ale reformovat k lepšímu." Co ještě řekl čtenářům Novinek.cz ?“ (příspěvek s webovým odkazem, 12. 5. 2014)	Negativní

Sídlo parlamentu EU	1	„Jak skončit se stěhovacím cirkusem europarlamentu? Kolik to stojí? Jan Zahradil vysvětlí v jedné minutě.“ (příspěvek s videem, 7. 5. 2015)	Negativní
Regulace nařízení/nadměrná byrokracie	1	„ ... Z tohoto důvodu budeme na evropské úrovni nadále bojovat za snížení míry regulace. Budeme hledat zbytečné, zastaralé normy a navrhopat jejich zrušení. Zároveň budeme bránit snaze evropských politiků zavádět regulace nové.“ (příspěvek s videem, 2. 5. 2014) ³⁹	Negativní

Zdroj: Autorka.

4. 2 TOP 09 – „Nekašlete na Evropu.“

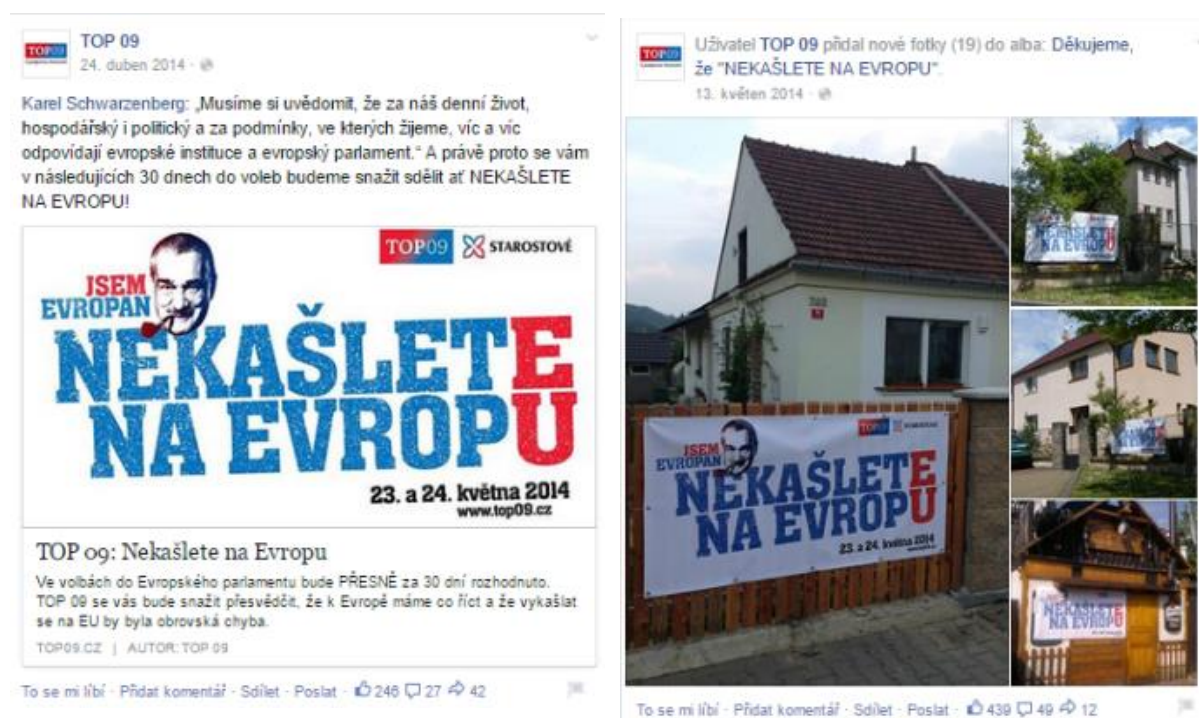
Strana TOP 09 publikovala na rozdíl od ODS mnohem více příspěvků a to celkem 132, což bylo nejvíce ze všech stran. Stejný počet příspěvků byl využit i v následné analýze. Hlavním heslem kampaně TOP 09 se stalo „Nekašlete na Evropu“ a bylo součástí téměř 26 příspěvků. TOP 09 ve většině svých příspěvků týkajících EU prezentovala svůj proevropský pozitivní postoj. Stejně jako ODS se vyjadřovala k euru, ale v poměrně jiné rovině. Neshledávala ho jako zásadní problém, ale jako něco, co ČR může časem přijmout. Dalšími tématy byly instituce EU a jejich důležitost, prezentace strany jako proevropské, kladný postoj k přijetí fiskálního paktu a zajištění energetické bezpečnosti.⁴⁰ Jediné téma, které je označeno za negativní, se týká stejně jako u ODS, regulace nařízení přicházejících z EU (viz tabulka č. 9). Nicméně většina prezentovaných příspěvků byla

³⁹ Znění celého příspěvku: „Evropští úředníci regulují všechno možné - od zahnutí banánu po termín pomazánkové máslo. Z tohoto důvodu budeme na evropské úrovni nadále bojovat za snížení míry regulace. Budeme hledat zbytečné, zastaralé normy a navrhopat jejich zrušení. Zároveň budeme bránit snaze evropských politiků zavádět regulace nové.“ (Facebook ODS)

⁴⁰ V den voleb strana uvedla na svůj facebookový profil také příspěvek, ve kterém shrnovala, proč by lidé měli volit právě ji. „TOP 09 publikovala také tento příspěvek: *Stále váháte, koho volit? Zde je 5 důvodů, proč volit TOP 09:*
1. Protože věřím v budoucnost Evropy a budoucnost České republiky v Evropě.
2. Protože nechci v europarlamentu politiky, kteří byli do Bruselu uklizeni za zásluhy, ale odborníky.
3. Protože chci, aby mě v Evropě zastupovali lidé, kteří ji chtějí budovat, ne bořit.
4. Protože všechno, co se v Evropě děje, ovlivňuje i můj život.
5. Protože být hrdý Čech znamená být také odpovědný Evropan.
Sdílejte, prosím!“ (příspěvek ze dne 23. 5. 2014) (Facebook TOP 09)

zaměřena na to, aby přesvědčila občany k tomu, aby dorazili k evropským volbám. Například: „Karel Schwarzenberg: *Prosím, nedejte se ukonejšit průzkumy a přijďte k eurovolbám.*“⁴¹ Bylo jich celkem 18, což je větší počet než příspěvků, které byly zaměřeny na témata vztahující se k EU. Velký důraz kladla strana také na prezentaci svých kandidátů, představitelů, lídra a to ve svých 86 příspěvcích. V neposlední řadě se TOP 09 pomocí svých příspěvků věnovala kritice vládní politiky a také politice zahraniční. (Facebook TOP 09)

Obrázek 3: *Nekašlete na Evropu.*

Zdroj: Facebook TOP 09.

Nejvíce označení „to se mi líbí“ získal příspěvek ze dne 16. května 2014 a to 1 770: „*Jsmo na Karla Schwarzenberga pyšní!*“ (Součástí příspěvku je webový odkaz: „*Karel Schwarzenberg dostal v Polsku řád za zásluhy.*“) Tento příspěvek měl také nejvíce komentářů a to 285. Příspěvek, který lidé nejvíce sdíleli, pochází ze dne 24. května 2014. Celkově příspěvek sdílelo 271 osob. Jeho znění: „*Vážení, podle nejnovějšího výzkumu*

⁴¹ Velice povedeným a vtipným příspěvkem ze stejného dne byl také tento: „*Karel Schwarzenberg: Já vím, že teď začalo jaro a vy byste nejraději co nejdřív vyjeli na chalupu nebo na výlet. Prosím, uvědomte si důležitost, kterou pro nás vývojem posledních událostí dostaly evropské volby. Velice vás prosím, abyste před odjezdem splnili svou občanskou povinnost a šli volit. Je to důležitější, než si myslíte.*“ (Facebook TOP 09)

prý nejlepšího opálení docílíte tím, že před sluněním vhodíte lístek do volební urny. Údajně to zabrání nežádoucímu zrudnutí. Vyzkoušejte. Sdílením obrázku pomůžete!“ (Součástí příspěvku je obrázek, na němž je umístěn nápis: *„Na Facebooku nejsou komunisté ve většině. Ale k volbám chodí skoro všichni. Nekašlete na Evropu 23. a 24. května!*“) Nejvíce příspěvků, třináct, bylo publikováno dne 22. května 2014. (Facebook TOP 09)

Průměrně strana zveřejňovala 3,3 příspěvky na den. TOP 09 lze považovat za neaktivnější stranu na svém facebookovém profilu, což bude i následně potvrzeno níže. Nicméně co se týče témat spojovaných právě s EU, jejich počet je velice mizivý, pouhých devět. Na druhou stranu, strana dávala velký apel na to, aby voliči přišli k evropským volbám. Taková témata se jakýmkoli způsobem objevila u 40 příspěvků a tedy, téměř každý čtvrtý příspěvek informoval o evropských volbách. Nejúspěšnějším příspěvkem z hlediska „to se mi líbí“ a tématu týkajícího se EU se stal příspěvek ze dne 25. května 2014: *„Karel Schwarzenberg: Celá naše strana a kandidáti mají jasný proevropský postoj, chceme být váženou zemí Evropské unie. Už teď je nutné říci, že všichni byli báječní. Chtěl bych ale také poděkovat všem, kteří vyslechli naši výzvu a přesvědčili své rodiny, přátele a známé, aby přišli k volbám.“* (viz obrázek č. 4) (Facebook TOP 09)

Tabulka 8: Celkové počty různých obsahů příspěvků na facebookovém profilu TOP 09.

Počet videí:	15
Počet obrázků:	39
Počet fotografií:	61
Počet odkazů:	57
Počet sdílených příspěvků:	13

Zdroj: Autorka.

Obrázek 4: Nejúspěšnější příspěvek na profilu TOP 09 s tematikou týkající se EU.

Zdroj: Facebook TOP 09.

Tabulka 9: Témata příspěvků TOP 09.

Téma příspěvku	Počet příspěvků s tímto tématem	Příklad příspěvku	Pozitivní/negativní
Euro	5	„Zavedení eura by neznamenalozdražení. Čísla mluví jasně. Proti jsou jen pocity. Poslechněte si argumenty ve videu. Náš lídr Luděk Niedermayer je, co by bývalý člen bankovní rady, v této oblasti odborníkem na slovo vzatým.“ (příspěvek s webovým odkazem a obrázkem, 5. 5. 2014)	Pozitivní
Instituce EU	1	„Karel Schwarzenberg: „Musíme si uvědomit, že za náš denní život, hospodářský i politický a za podmínky, ve kterých žijeme, víc a víc odpovídají evropské instituce a	Pozitivní

		<i>evropský parlament.</i> “ ... ⁴² (příspěvek s webovým odkazem, 24. 4. 2014)	
Proevropská strana	3	<i>„Pražský primátor Tomáš Hudeček (TOP 09): ... Ve volbách do EP budu volit TOP 09 právě pro její dlouhodobou, autentickou a konzistentní proevropskou politiku s důsledným důrazem na dodržování a neporušování základních lidských práv a svobod.“</i> ⁴³ (příspěvek s webovým odkazem, 12. 5. 2014)	Pozitivní
Regulace nařízení/ nadměrná byrokracie	1	<i>„Stanislav Polčák: ... EU by měla zasahovat pouze tam, kde to nezvládnou státy samy, nebo se problém týká více států. ...“</i> ⁴⁴ (příspěvek s webovým odkazem, 16. 5. 2014)	Negativní
Fiskální pakt	1	<i>„Bořivoj Šarapatka: Pokud vláda oznámí Evropské unii, že se hodlá řídit pravidly hlídající rozpočtovou kázeň již nyní, podpoříme vládní koalici při schválení fiskálního paktu a do budoucna i vládní návrhy státních rozpočtů, které budou v souladu s požadavky paktu.“</i>	Pozitivní

⁴² Celý příspěvek: „Karel Schwarzenberg: „Musíme si uvědomit, že za náš denní život, hospodářský i politický a za podmínky, ve kterých žijeme, víc a víc odpovídají evropské instituce a evropský parlament.“ A právě proto se vám v následujících 30 dnech do voleb budeme snažit sdělit, ať NEKAŠLETE NA EVROPU!“ (Facebook TOP 09)

⁴³ Celý příspěvek: „Pražský primátor Tomáš Hudeček (TOP 09): Během mé nedávné pracovní cesty do Kyjeva jsem měl unikátní příležitost být očitým svědkem obrovského občanského nasazení lidí ochotných vzdorovat rozličným nesnázím v ulicích města kvůli proevropské orientaci své země. Ve volbách do EP budu volit TOP 09 právě pro její dlouhodobou, autentickou a konzistentní proevropskou politiku s důsledným důrazem na dodržování a neporušování základních lidských práv a svobod.“ (Facebook TOP 09)

⁴⁴ Celý příspěvek: „Stanislav Polčák: Někdy bychom Evropské unii měli říct: „Zastav se a popřemýšlej, zda nereguluješ život svých občanů příliš.“ EU by měla zasahovat pouze tam, kde to nezvládnou státy samy, nebo se problém týká více států. Pokud do mě vložíte svou důvěru a budu zvolen do Evropského parlamentu, budu tento princip hájit. Evropa je totiž dobré místo pro život, ale pořád je co zlepšovat.“ (Facebook TOP 09)

Energetická bezpečnost	4	„Priorita = Evropa nesmí být Ruskem vydíratelná!“ (příspěvek s obrázkem – „Prioritou Evropské unie musí být vzhledem k chování Ruska zajištění energetické bezpečnosti. Evropa nesmí být Ruskem vydíratelná.“, 19. 5. 2014)	Pozitivní
-------------------------------	---	---	-----------

Zdroj: Autorka.

4. 3 PiS – „Zapomenutý Facebook.“

PiS ve volbách do EP nekladlo vůbec důraz na prezentaci na Facebooku. Celkově na svém profilu zveřejnilo 38 příspěvků a pouhých 28 bylo možné analyzovat. Jak je tedy patrné, příspěvků bylo pomálu a navíc ani více jak polovina se vůbec netýkala témat evropských voleb či EU. Dokonce, co bylo překvapující, strana od 15. května 2014 do 26. května 2014 nezveřejnila na svém profilu ani jeden příspěvek. Bylo zažádáno o vyjádření, proč tomu tak bylo, jelikož po volbách strana dále a především ve větší míře prezentovala své příspěvky, bohužel ze strany PiS nepřišla žádná odpověď. Strana ve svých příspěvcích prezentovala pouze dvě oblasti týkající se EU a to zdůraznění důležitosti rodiny a zajištění energetické bezpečnosti (obě tyto oblasti jsou zmíněny i v jejich volebních programu; viz tabulka č. 11). Ostatní příspěvky informovaly zejména o aktivitách strany, domácí a zahraniční politice. Nicméně alespoň dvě zajímavé skutečnosti příspěvky PiS nabídly. První z nich je pozitivita jejich příspěvků. Přestože je PiS považováno za stranu, která je euroskeptická, její příspěvky na Facebooku nic takového nezaznamenaly, právě naopak.⁴⁵ Druhá skutečnost se týká její aktivity po volbách. PiS se totiž na svém profilu vyjadřovala k výsledkům voleb, které nepovažovala za zcela korektní. V jednom příspěvku upozorňovala na video vzniklé při evropských volbách v jedné volební místnosti ve Varšavě, které prezentuje určité nesrovnalosti v postupu členů volební komise. (Facebook PiS)

Nejvíce označení „to se mi líbí“ získal příspěvek ze dne 26. května 2014 a to 1 393. Týkal se poděkování PiS svým voličům za důvěru. Tento příspěvek měl i nejvíce sdílení - 340 a komentářů - 157. Průměrný počet příspěvků na den byl 1,4. (Facebook PiS) Nejúspěšnějším příspěvkem z hlediska „to se mi líbí“ a témat týkajících se EU byl,

⁴⁵ Na druhou stranu, je přihlíženo i k té skutečnosti, že PiS téměř žádnou volební kampaň na Facebooku nevedla. Nelze na základě 5 příspěvků vyhodnotit jejich skutečný postoj. Každopádně má velice dobrou informativní hodnotu.

ze dvou nalezených (viz tabulka č. 11), příspěvek s počtem 278 liků: „Joachim Brudzinski o tématu energetické bezpečnosti.“ (viz obrázek č. 5) (Facebook PiS)

Tabulka 10: Celkové počty různých obsahů příspěvků na facebookovém profilu PiS.

Počet videí:	3
Počet obrázků:	9
Počet fotografií:	22
Počet odkazů:	9
Počet sdílených příspěvků:	2

Zdroj: Autorka.

Obrázek 5: Poděkování voličům PiS za hlasování ve volbách.

Zdroj: Facebook PiS.

Tabulka 11: Témata příspěvků PiS.

Téma příspěvku	Počet příspěvků s tímto tématem	Příklad příspěvku	Pozitivní/negativní
Rodina	1	„Mistopředsedkyně PiS Beata Szydło byla hostem rádia „Jedynka“. Rozhovor	Pozitivní

		<i>se zaměřil mimo jiné na programové návrhy PiS pro rodiny s dětmi.“</i> (příspěvek s webovým odkazem – Beata Szydło: rodinná politika by měla být politikou celé unie., 14. 5. 2014)	
Energetická bezpečnost	1	<i>„Joachim Brudziński o tématu energetické bezpečnosti.“</i> (příspěvek s webovým odkazem, 7. 5. 2014)	Pozitivní

Zdroj: Autorka.

Obrázek 6: Nejúspěšnější příspěvek na profilu PiS s tematikou týkající se EU.

Zdroj: Facebook PiS.

4. 4 PO – „Silný tým.“

PO ve své volební kampani na Facebooku zveřejnila celkem 92 příspěvků a z toho 90 bylo možné nějakým způsobem využít při analýze. Na to, kolik příspěvků strana zveřejnila, byl jen malý počet věnován tématům z jejich volebního programu. To, co

nejvíce zdůrazňovala, byl „silný evropský tým“. Příspěvky byly zaměřeny jen na tři témata a to zajištění bezpečné Evropy, zajištění energetické bezpečnosti a vzdělání (viz tabulka č. 12). Všechny měly pozitivní charakter. Většina ostatních příspěvků týkajících se EU informovala o kladech, které Polsku přineslo desetileté členství v EU (12 příspěvků). Jedním z takových je následující příspěvek: „10 let členství Polska v EU, to znamená také mnoho kilometrů nových silnic.“ Stejně tak, jako česká TOP 09, se PO ve svých příspěvcích snažila o to, přimět své voliče, aby přišli k volbám. Tomu věnovala celkem 18 příspěvků. Co bylo u facebookové kampaně PO zajímavé, bylo využití ve svých příspěvcích negativní a útočné kampaně zejména vůči PiS. Samozřejmě, nelze říci, že by PiS ve svých příspěvcích nezveřejňovalo žádné negativní informace o PO, ale většinou se netýkaly voleb do EP, nýbrž jejich domácí politiky. Takovým příkladem negativní kampaně by mohl být tento příspěvek: „PiS startuje ve volbách do EP, ačkoli ve svých politikách uvádí, že je to zbytečná instituce.“ (příspěvek z 23. 4. 2014) Zbytek prezentovaných příspěvků se týkal kontaktní volební kampaně PO. (Facebook PO)

Tabulka 12: Celkové počty různých obsahů příspěvků na facebookovém profilu PO.

Počet videí:	10
Počet obrázků:	67
Počet fotografií:	10
Počet odkazů:	38
Počet sdílených příspěvků:	-

Zdroj: Autorka.

Obrázek 7: *Silný evropský tým.*

Zdroj: Facebook PO.

Nejvíce označení „to se mi líbí“ získal příspěvek ze dne 26. května a to 3 960, což bylo nejvíce ze všech stran. Jeho obsah byl krátký, ale výstižný: „32,13%. *Vyhráli jsme.*“ Nejvíce komentářů bylo u příspěvku ze dne 15. května a to 852. Jeho znění: „*Rozumný*

kurs bezpečnosti ve sjednocené Evropě, nebo ... „bordel“ ... Rozhodnutí je na vás. Volby 25. května.“ Nejvíce sdílení měl příspěvek ze dne 8. května a to 10 375 (nejvyšší hodnota mezi všemi uvedenými). Znění tohoto příspěvku: *„Slova poslankyně PiS jsou nepřijatelná. Taky jsi pobouřen tím nevybíravým útokem na profesora Bartoszewského? Sdílej grafiku.“* Tento příspěvek ještě pokračuje v obrázku pod příspěvkem a to tím, co zmíněná poslankyně o profesorovi řekla: *„Je pastýřem slabé třídy. Tak ať se schová a nepoučuje nás.“* (Facebook PO)

PO zveřejňovala průměrně 2,4 příspěvku na den. Pouze 5 příspěvků informovalo o jakémkoli tématu v rámci jejich volebního programu. Nicméně PO se stejně jako TOP 09 zaměřila na mobilizaci voličů k tomu, aby přišli k evropským volbám. Tuto skutečnost lze hodnotit pozitivně u obou politických stran. Tímto taktéž vyjadřují svůj postoj, důležitost EU a EP jako takového. Nejúspěšnějším publikovaným příspěvkem obsahujícím téma spojené s EU se stal již zmíněný příspěvek z 15. května 2014, získal 1044 liků (viz obrázek č. 8).

Obrázek 8: Nejúspěšnější příspěvek na profilu PO s tematikou týkající se EU.

Zdroj: Facebook PO.

Tabulka 13: Témata příspěvků PO.

Téma	Počet příspěvků s tímto tématem	Příklad příspěvku	Pozitivní/negativní
Bezpečná Evropa	2	„Sázíme na sjednocenou Evropu, sázíme na naši bezpečnost.“ (příspěvek s obrázkem, na němž je tento text: „Budoucností Polska je silná a integrovaná Evropa“, 8. 5. 2014)	Pozitivní
Energetická bezpečnost	2	„Energetická unie – polská idea, jejíž realizaci podporuje stále více zemí EU.“ (příspěvek s obrázkem, 17. 5. 2014)	Pozitivní
Vzdělanost	1	„EU každým rokem investuje více peněz do programu výměny studentů Erasmus. ...“ (příspěvek s obrázkem i webovým odkazem, 22. 5. 2014)	Pozitivní

Zdroj: Autorka.

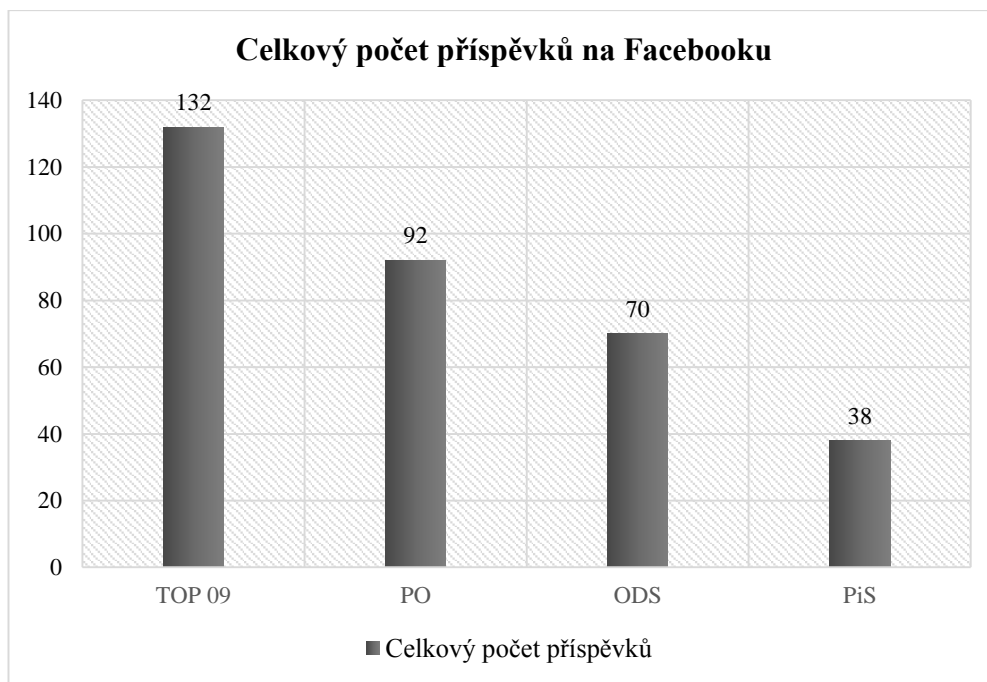
4. 5 Srovnání politických stran

Pokud se podíváme na celkovou aktivitu stran na svých facebookových profilech lze s určitostí říci, že neaktivnější stranou byla česká TOP 09 a to s celkovými 132 příspěvky⁴⁶. Nicméně, co se týče obsahu a témat týkajících se EU, stranu TOP 09 předčila ODS a to s celkem 19 příspěvků. TOP 09 měla 15, PO 5 a PiS pouhé 2. Zde shledáváme velký nepoměr příspěvků a to především u PO. Přestože se strana na svém facebookovém profilu vyjadřovala více než kladně k EU, pouze v pěti příspěvcích se vyjadřovala k tématům týkajících se fungování EU. Právě zmíněná pozitivita ji do velké míry spojovala s TOP 09. Obě strany se ve svých kampaních zaměřily na podporu pozitivních myšlenek souvisejících s EU. Zmínily desetileté výročí vstupu do EU a jeho kladné dopady na život občanů (například zlepšení infrastruktury, bezpečnost a další), ideu evropanství, a především důležitost evropských voleb. Strany kladly velký důraz na přesvědčení občanů a tedy potencionálních voličů k tomu, aby se voleb zúčastnili. PO

⁴⁶ V tuto chvíli není hovořeno o obsahu příspěvků, ale pouze jejich celkové hodnotě.

evropským volbám věnovala 27 příspěvků a TOP 09 dokonce 40. Co se týče srovnání dalších dvou politických stran, u nichž se většinou setkáváme převážně s kritickými ohlasy k EU, ODS a PiS, není jednoduché. Jak již bylo představeno výše, PiS se kampaní a tedy i publikací příspěvků na svém facebookovém profilu příliš nevěnovala. Příspěvky se týkaly většinou tehdejších domácích a zahraničních témat, nikoliv evropských voleb či EU. Naopak ODS se své kampani na sociální síti věnovala. Nejdůležitějším tématem byla „Petice pro korunu“, tedy absolutní odmítání přijetí eura. Petice nebyla pouze heslem jejich kampaně, ale řádný dokument, který mohli sympatizanti ODS, a nejenom ti, podpořit svým podpisem (tomuto bylo věnováno celkem 19 příspěvků). Téma eura se objevilo ještě i u jedné politické strany a to TOP 09, avšak v jiném slova smyslu. TOP 09 se ve svých příspěvcích snažila své potencionální voliče přesvědčit naopak o pozitivních aspektech eura a o vyvrácení mýtů s ním spojených.

Graf 1: Srovnání celkového počtu zveřejněných příspěvků všech politických stran.

Zdroj: Autorka.

Nebylo snadné nalézt témata, ve kterých se strany přibližovaly nebo přímo shodovaly. Navzdory tomu se vyskytly tři oblasti, kde se alespoň jednou strany sešly. V rámci eura to byly strany ODS a TOP 09. Nutno podotknout, že každá v jiném smyslu, ODS proti

přijetí, TOP 09 pro. Další oblastí byla regulace nařízení/nadměrná byrokracie, zde se opět potkala TOP 09 s ODS, avšak tentokrát se strany ve svých negativních postojích sešly. Poslední byla energetická bezpečnost. Zde byly podobné příspěvky nalezeny u stran TOP 09, PiS a PO. I v tomto případě si byly strany ve svých postojích blízké a příspěvky byly hodnoceny jako pozitivní. Ostatní oblasti se již týkaly pouze jednotlivých politických stran. (viz tabulka č. 14)

Tabulka 14: Srovnání všech politických stran v rámci sledovaných témat.

Téma	Politická strana (počet příspěvků)			
	ODS	TOP 09	PiS	PO
Euro	15	5		
Evropské daně	1			
Reforma EU	1			
Sídlo parlamentu EU	1			
Regulace nařízení/nadměrná byrokracie	1	1		
Instituce EU		1		
Proevropská strana		3		
Fiskální pakt		1		
Energetická bezpečnost		4	1	2
Rodina			1	
Vzdělanost				1
Bezpečná Evropa				2

Zdroj: Autorka.

Závěr

Zkoumání postojů politických stran není zcela jednoduchým úkolem, zvláště když se pokoušíme dospět k výsledkům pomocí nových médií, respektive sociálních sítí. Politické strany se sice s tímto novým mediálním prostředkem velice rychle sžily a naučily se jej využívat, zejména při svých volebních kampaních, jak dokazují i mnohé zkoumané příspěvky.

Již po předložení volebních programů a následném zařazení politických stran podle typologií do různých kategorií vyšlo najevo, že strany jsou si svými postoji poměrně dost blízké a vytvořily se dvě skupiny: ODS a PiS jako strany, které mohou být považovány za mírně euroskeptické a TOP 09 a PO jako proevropské. ODS a PiS se ve svých programech nevyjadřovaly výrazně proti EU. Shodovaly se v podpoře sjednocené Evropy a evropské integrace, avšak striktně odmítaly unifikaci, jakékoli snižování suverenity států a prohlubování integrace (v případě ODS se spíše hovořilo o reformě stávajícího nastavení evropské integrace). Obě strany kladly důraz na zachování tradic a hodnot svých zemí. Další oblast, která tyto strany spojovala, byl postoj ke společné měně, respektive vstup do eurozóny. ODS i PiS odmítaly přijetí eura, chtěly si ponechat vlastní měnu. Co se týče předávání další moci do rukou evropských institucí, stavěly se k tomu taktéž negativně. ODS byla jednoznačně proti a PiS by s určitým přesouváním pravomocí mohla souhlasit, pokud by tento přesun byl kompenzován odpovídajícím zvýšeným dohledem nad těmito kompetencemi ze strany polské vlády a parlamentu. To, co strany ve svých programech velice podporovaly, byl ekonomicky volný vnitřní trh (volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu). Nicméně shoda nepanovala v rámci bezpečnostní a obranné politiky. ODS se stavěla proti vytvoření společné obranné politiky, EU by neměla být novou NATO, naopak PiS podporovala bezpečnostní politiku s výhradami k tomu, že by EU neměla být konkurencí NATO. Co se týče samostatných programů, ODS se hodně zaměřovala na to, že EU by měla fungovat v rámci variabilního modelu, díky němuž by měl každý stát možnost zvolit si oblasti, ve kterých chce spolupracovat a to by souviselo i s rozdílnou mírou integrace. PiS ve svém programu velice zdůrazňovala princip solidarity a subsidiarity. Oproti tomu, druhá skupina, TOP 09 a PO hodnotily členství v EU velice kladně. Obě podporovaly myšlenky evropské integrace a její další prohlubování, instituce EU, které by měly fungovat nejenom na úrovni členských států, ale zaměřit se i na komunikaci s občany. Jejich společným heslem by mohla být silná a efektivní Evropa. Shoda nastala i v rámci postoje k eurozóně, kde se vyslovily proto, stát

se jejím členem. Přijetí eura by mělo být v průběhu několika let možné, jen je závislé na stabilitě eurozóny. Solidarita, ochrana lidských práv a rovná práva pro všechny byly jejich společnými zájmy. Kladně se taktéž vyjadřovaly k přijetí nových členů do EU, tedy další rozšíření, s tím, že žadatelský stát musí splnit daná kritéria pro vstup. PO i TOP 09, podporovaly posilování volného vnitřního trhu (stejně jako ODS a PiS) a bezpečnostní politiku EU (PO dokonce apelovala na důležitost zajištění bezpečnosti Polska). TOP 09 navíc zdůrazňovala důležitost rozpočtové odpovědnosti a podporu fiskálnímu paktu. V podstatě nelze najít oblast, kde se strany vyloženě neshodovaly, anebo zastávaly odlišné postoje. Spíše lze hovořit o tom, že ve svých programech kladly důraz na jiné oblasti svých zájmů (například TOP 09 se zabývá emigrací, PO vztahy EU a USA).

Podobnost těchto dvou skupin se částečně projevila i při analýze příspěvků stran na facebookových profilech. Nicméně již na počátku je důležité poukázat na to, že výsledky jsou ovlivněny do velké míry tím, že nebylo zcela jasné, zdali polská PiS vedla či nevedla na svém facebookovém profilu volební kampaň v rámci voleb do EP, díky velmi malému množství příspěvků a to nejenom týkajících se EU, ale celkově⁴⁷. Na druhou stranu, výsledky přinesly i přesto zajímavé skutečnosti. Témata související s EU a především ta, jež by se dala hodnotit v rámci postojů a dostupných typologií, se vyskytovala pomálu. Je jasné, že politické strany spíše ve své kampani na Facebooku apelovaly na velmi jednoduchá témata či pouze hesla, kterými mohly snáze oslovovat své potencionální voliče, a neopíraly se příliš o svůj volební program. Přesto se našlo několik příspěvků, které se shodovaly s volebními programy stran. Týkaly se především těchto témat: přijetí či odmítání eura, evropských daní a fiskálního paktu, reformy EU, institucí EU, regulace nařízení a s tím spojená i kritika nadměrné byrokracie, energetické bezpečnosti a celkově bezpečné Evropy.

TOP 09 a PO byly opět shledány jako proevropské strany. Jejich příspěvky v rámci volební kampaně na Facebooku měly velice podobný ráz. TOP 09 publikovala nejvíce příspěvků ze všech zkoumaných stran, celkem 132, nicméně to se bohužel nijak významně neprojevilo na počtu příspěvků týkajících se zkoumaných témat, respektive příspěvků vztahujících se k EU. Těch bylo ve výsledku pouze 11 a týkaly se následujících oblastí: euro, instituce EU, regulace nařízení/nadměrná byrokracie, fiskální pakt a

⁴⁷ Počet příspěvků byl po volbách mnohem vyšší než před volbami. Spekulativně by šlo říci, že PiS neměla příliš velký zájem o evropské volby, to se projevilo i v programu (dokumentu), který nebyl připraven zvlášť právě pro tuto událost, ale byl součástí programu strany připraveného na celý rok 2014 a tedy i voleb do zastupitelstev obcí.

příspěvky popisující TOP 09 jako proevropskou stranu. Ve většině měly kladný ráz ve vztahu k EU, až na jeden příspěvek týkající se tématu regulace nařízení/nadměrné byrokracie. Na druhou stranu, mnohem zajímavějšími se staly jejich ostatní příspěvky. Strana se ve své volební kampani na Facebooku zaměřila velkou měrou na dvě věci – přesvědčit své potencionální voliče, aby přišli k volbám a kladnému hodnocení dosavadního setrvání v EU (v té době probíhalo desetileté výročí od vstupu do EU). Právě na těchto příspěvcích TOP 09 nejvíce ukázala svůj pozitivní postoj k EU. Stejný přístup zvolila ve své kampani i polská PO. Počet jejich zveřejněných příspěvků byl sice o trochu nižší, 92, ale tematicky byly ještě chudší. Pouhých pět, podotýkám, že všechny měly pozitivní ráz, bylo možné srovnávat s volebním programem a věnovaly se bezpečné Evropě, energetické bezpečnosti a vzdělanosti. Každopádně, jak již bylo řečeno výše, PO měla podobnou kampaň jako TOP 09. Také se nejvíce zaměřila na popis všech kladů, které přineslo desetileté členství v EU a snahu o to, přesvědčit občany, aby dorazili k volbám. Jednou z mála zajímavostí bylo, že u PO, jako jediné strany byly nalezeny příspěvky útočící na kampaň (známky tzv. negativní kampaně) svého největšího konkurenta a to PiS. Ostatní politické strany (ODS, TOP 09 a PiS) většinou uváděly pouze kritiky na stranu vládních stran, tehdejší domácí a zahraniční politiky.

Co se týče ODS, strana během daného období publikovala na svém profilu celkem 69 příspěvků a z toho se 19 zabývalo nějakým tématem, které bylo možné porovnávat s volebními programy. Tématy byly euro (celkem 15 příspěvků), evropské daně, reforma EU, sídlo parlamentu a regulace nařízení/nadměrná byrokracie. Všechny tyto zmíněné příspěvky odrážely určité kritiky směrem k EU. ODS však postavila svou volební kampaň především na kritice eurozóny a na odmítání přijetí eura. Sázeli na to, že čeští občané nejsou příliš zastánci této změny a právě to jim mohlo ve volbách pomoci k lepším výsledkům. Jejich největším počinem se stala „Petice pro korunu“, kdy celkem 19 příspěvků informovalo o této akci nebo obsahovalo informaci, že nechtějí přistoupit na přijetí eura. Taktéž, naopak od TOP 09 a PO, při výročí vstupu ČR do EU, poukazovali na nespokojenost českých občanů s EU. Celkově tedy ODS potvrdila svůj negativní postoj k EU, řekněme mírně euroskeptický, jelikož se ani v jednom příspěvku neobjevila absolutní nespokojenost ani návrh na vystoupení z EU, právě naopak spíše poukazovala na nutnost reform. Naopak PiS lze za základě příspěvků jen velice těžce hodnotit. Strana rezignovala na jakékoli informování skrze příspěvků o EU a evropských volbách. Dokonce v době, asi 8 dní do voleb, kdy ostatní politické strany gradovaly své kampaně

a přispívaly na Facebook nejvíce, PiS nezveřejnila jediný příspěvek. Až několik dní po volbách teprve poděkovala svým voličům. Její příspěvky, které se ve zkoumané době objevily na facebookovém profilu, informovaly zejména o aktivitách strany, domácí a zahraniční politice. Na druhou stranu, právě toto jejich odmítnutí se jakkoli prezentovat na sociální síti, může být chápáno právě jako negativní postoj k EU, avšak toto hodnocení je pouze na bázi domněnek.

Volební programy a příspěvky na Facebooku jsou dvě velmi specifické oblasti, ale i přesto poskytly dobrý podklad pro to, aby bylo možné zařadit vybranou politickou stranu z hlediska postojů k EU. Proto lze také první stanovenou hypotézu potvrdit. Postoje politických stran známé z volebních programů odpovídaly postojům na facebookových profilech. Naopak druhou hypotézu nelze zcela jasně potvrdit. Podobná témata se samozřejmě objevila, jak je patrné, avšak ve velmi malé míře a napříč všemi stranami (ovlivněno také minimálním počtem příspěvků na profilu PiS). Přece jen volební kampaně na sociálních sítích sázejí spíše na chytlavá hesla, grafiky, kandidáty a reklamu, než na témata ze svých volebních programů. Voliči se nechtějí zabývat vážnými tématy, ale zábavnou formou se přesvědčit o tom, že právě tato strana je pro ně tou správnou. Na druhou stranu je nutné připomenout, že TOP 09 a PO měly velice podobnou volební kampaň na Facebooku – akcent na nutnost účasti ve volbách a pozitiva spojená s desetiletým členstvím v EU. Co se týče dalšího výzkumu v rovině postojů politických stran k EU, měl by být raději směřován na jiné oblasti, kde lze mnohem jasněji vyhodnocovat a interpretovat zjištěné skutečnosti, a které budou také mnohem více založeny na datech. Velký potenciál pro zajímavé výsledky shledávám například v dotazníkovém šetření určené přímo členům politických stran v předvolebním období podrobeném srovnání s tím, co politické strany uvedou ve svých volebních programech.

Seznam pramenů a literatury

Literatura

Balík, Stanislav. 2006. *Občanská demokratická strana a Česká politika*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.

Blumler G. Jay, Stephen Coleman, Michael Gurevitch. 2009. „Political Communication – Old and New Media Relationships.“ *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*.

Blumler, G. Jay, Dennis Kavanagh. 1999. „The Third Age of Political Communication: Influences and Features.“ *Political Communication*, 16 (3): 209-230.

Bohnen, Johannes, Jan-Friedrich Kallmorgen. 2009. „How Web 2.0 is Changing Politics. Just voting is no longer enough. Technology is empowering a new civil society.“ *Internationale Politik*. (online, Pdf) Dostupné z: http://www.atlantic-community.org/app/webroot/files/articlepdf/Web_2.0_Change_Politics.PDF (9. 12. 2015)

Boyd, M. Danah, Nicole B. Ellison. 2008. „Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship.“ *Journal of Computer-Mediated Communication* 2008 (13): 210-230.

Cabada, Ladislav, David Šanc. 2005. *Český stranický systém ve 20. století*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.

CABADA, Ladislav. 2010. „Volby do evropského parlamentu jako volby druhého řádu: reflexe voleb v nových členských zemích EU ze středovýchodní Evropy.“ *Working Papers Fakulty mezinárodních vztahů*, 4 (11): 5-26. Dostupné z: http://vz.fmv.vse.cz/wp-content/uploads/11_2010.pdf (9. 12. 2015)

Conti, Nicolò. 2003. „Party Attitudes to European Integration: A Longitudinal Analysis of the Italian Case.“ *SEI Working Paper No 70*, Sussex European Institute. Dostupné z: <https://www.sussex.ac.uk/webteam/gateway/file.php?name=epern-working-paper-13.pdf&site=266> (9. 12. 2015)

Eibl, Otto. 2009. „Politická komunikace ve světě nových médií.“ In Nguyen, Linh (ed.). *Efektivní politická komunikace*. Dostupné z: http://www.evropskehodnoty.cz/wp-content/uploads/2013/03/EH_Efektivni_politicka_09.pdf (9. 12. 2015)

Fenn, Peter. 2009. „The New Media in Political Campaigns: What the Future Holds.“ In Johnson W. Dennis (ed.). *Routledge Handbook of Political management*. New York: Routledge.

Fenton, Natalie. 2012. „The internet and social networking.“ In Curran, James, Fenton, Natalie, Freedman, Des (eds.). *Misunderstanding the Internet*. New York: Routledge.

Fiala, Petr, Jan Holzer, Maxmilián Strmiska. 2002. *Politické strany ve střední a východní Evropě: ideově politický profil, pozice a role politických stran v postkomunistických zemích*. Brno: Mezinárodní politologický ústav.

Fialová, Marta, Alena Macková, Václav Štětka. 2013. „Nová média jako nástroj politické kampaně v České republice: případová studie krajských a senátních voleb 2012.“ *Politologický časopis*, 13 (4): 507-526.

Flood, Chris. 2002. „Euroscpticism: A Problematic Concept.“ *UACES 32nd Annual Conference, Queen's University Belfast*. (online, Pdf) Dostupné z: <http://uaces.org/documents/papers/0201/flood.pdf> (9. 12. 2015)

Flood, Chris, Simon Usherwood. 2005. „Positions, Dispositions, Transitions: A Model Group of Alignment on EU Integration.“ *Paper presented at 55th Annual Conference of the Political Studies Association, University of Leeds*. (online) Dostupné z: https://www.academia.edu/2312698/Positions_Dispositions_Transitions_A_Model_of_Group_Alignment_on_EU_Integration (9. 12. 2015)

Ftorek, Jozef. 2010. *Public relations a politika: kdo a jak řídí naše osudy s naším souhlasem*. Praha: Grada Publishing.

Havlík, Vlastimil. 2008. „Jak je měřit? Přístupy a metody analýzy postojů politických stran k evropské integraci.“ *Středoevropské politické studie* 10 (4). Dostupné z: <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=351> (9. 12. 2015)

Havlík, Vlastimil. 2009. *České politické strany a evropská integrace. Evropeizace, evropanství, euroskepticismus?* Brno: Mezinárodní politologický ústav.

Havlík, Vlastimil. 2010. „Politické strany a jejich systém v letech 2006-2010.“ In Balík, Stanislav. *Volby do Poslanecké sněmovny 2010*. Brno: CDK.

Hloušek, Vít, Lubomír Kopeček. 2010. *Politické strany: původ, ideologie a transformace politických stran v západní a střední Evropě*. Praha: Grada.

Chwalba, Andrzej. 2009. *Polsko 1989-2008*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.

Jirák, Jan, Barbara Köpplová. 2009. *Masová média*. Praha: Portál.

Jirák, Jan, Blanka Říchová. 2000. *Politická komunikace a média*. Praha: Karolinum

Kaniok, Petr. 2006. „Evropeanisté, eurogovernmentalisté a euroskeptici: reflexe euroskepticismu a jeho stranických projevů.“ Disertační práce. (online, Pdf) Dostupná z: https://is.muni.cz/th/12188/fss_d/Dizertace_Kaniok.pdf (9. 12. 2015)

Kopecký, Petr, Case Mudde. 2002. „The Two Sides of Euroscepticism. Party Positions on European Integration in East Central Europe.“ *European Union Politics* 3 (3): 297-326.

Kopeček, Lubomír. 2001. „Polské parlamentní volby 2001 a proměny stranického systému.“ *Politologický časopis* 4: 410-424. Dostupné z: <http://www.politologickycasopis.cz/userfiles/file/2001/4/2001-4-13-Kope%C3%BCek-Polsk%C4%81%20parlamentn%C2%B0%20volby%202001%20a%20prom%C5%8Dny%20stranick%C4%81ho%20syst%C4%81mu.pdf> (9. 12. 2015)

Kopeček, Lubomír. 2004. „Euroskeptici, europeanisté, euroentuziasté, eurofobové – jak s nimi pracovat?“ *Politologický časopis* 11 (3): 240-262.

Koubek, Jiří. 2007. „Analýza polských parlamentních voleb 2007 a jejich konsekvencí pro stranický systém.“ *Časopis pro humanitní a společenské vědy* 9: 1-49. Dostupné z: http://clovek.ff.cuni.cz/pdf/koubek_studie_9.pdf (9. 12. 2015)

Křeček, Jan. 2013. *Politická komunikace: od res publica po public relations*. Praha: Grada.

Kubát, Michal. 2004. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*. Praha: Eurolex Bohemia.

Kubát, Michal. 2005 „Supervolební podzim 2005 v Polsku: parlamentní a prezidentské volby.“ *Mezinárodní politika* 29 (12): 18-21. Dostupné z: <http://www.dokumenty-iir.cz/MP/MPArchive/2005/MP122005.pdf> (9. 12. 2015)

Kubát, Michal. 2006. „Vládní kotrmelce v Polsku.“ *Mezinárodní politika* 30 (9): 4-5. Dostupné z: <http://www.dokumenty-iir.cz/MP/MPArchive/2006/MP092006.pdf>

Kurowská, Anna. 2012. „Srovnání Občanské demokratické strany a Občanské platformy.“ Bakalářská práce.

Lebedová, Eva. 2013. *Voliči, strany a negativní kampaň*. Praha: SLON.

Macek, Jakub. 2010. „Poznámky ke studiím nových médií.“ Disertační práce. (online, Pdf) Dostupná z: http://is.muni.cz/th/14931/fss_d/Disertace_-_Jakub_Macek.pdf (9. 12. 2015)

Macková, Alena. 2011. „Nástroje politického marketingu v nových médiích.“ Diplomová práce. (online, Pdf) Dostupná z: http://is.muni.cz/th/217374/fss_m/Nastroje_politického_marketingu_v_novych_mediich.pdf (9. 12. 2015)

Macková, Alena. 2012. „Nové komunikační nástroje.“ In Eibl, Otto, Roman Chytilék, Anna Matušková (eds.). *Teorie a metody politického marketingu*. Brno: CDK.

Malíř, Jiří, Pavel Marek. 2005. *Politické strany: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861-2004*. Brno: Doplněk.

McCombs, Maxwell E. 2009. *Agenda setting: nastolování agendy, masová média a veřejné mínění*. Praha: Portál.

McNair, Brian. 2009. „The internet and changing global media environment.“ In Chadwick, Andrew, Philip N. Howard (eds.). *Routledge handbook of Internet Politics*. New York: Routledge.

Migalski, Marek. 2010. *Prawo i Sprawiedliwość*. Toruń: Adam Marszałek.

Musil, Josef. 2010. *Sociální a mediální komunikace*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského.

O'Reilly, Tim. 2006. *Web 2.0 Compact Definition: Trying Again*. (online) Dostupné z: <http://radar.oreilly.com/2006/12/web-20-compact-definition-tryi.html> (9. 12. 2015)

Patel, Karan. 2013. „Incremental Journey for World Wide Web: Introduced with Web 1.0 to Recent Web 5.0 – A Survey Paper.“ *International Journal of Advanced Research in Computer Science and Software Engineering* 3 (10): 410-417. Dostupné z: http://www.ijarcsse.com/docs/papers/Volume_3/10_October2013/V3I10-0149.pdf (9. 12. 2015)

Petrová, Barbora. 2012. „Politická komunikace.“ In Eibl, Otto, Roman Chytilék, Anna Matušková (eds.). *Teorie a metody politického marketingu*. Brno: CDK.

Pšejja, Pavel. 2005. *Stranický systém České republiky: politické strany a jejich vývoj 1989-1998*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.

Riishøj, Søren. 2010. „Europeanization and Euroscepticism: Experiences from Poland and the Czech Republic.“ *Political Science Publications* 25: 1-60. Dostupné z: http://static.sdu.dk/mediafiles//C/1/7/%7BC1706F42-D5DC-47A0-9CA9-8708ABF499F9%7DEuroscepticism_hjemmeside.pdf (9. 12. 2015)

Růžička, Vlastimil. 2011. *Politika a média v konzumní společnosti*. Praha: Grada Publishing.

Sedláková, Renáta. 2014. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada.

Shih, Clara. 2009. *The Facebook Era: Tapping Online Social Networks to Build Better Products, Reach New Audiences, and Sell More Stuff*. Boston: Prentice Hall.

Schulz, Winfried. 2011. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha: Karolinum

Smith, Kristian Nicole. 2011. „Social Media and Political Campaigns.“ *Honors Thesis Projects, University of Tennessee*. (online) Dostupné z: http://trace.tennessee.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2442&context=utk_chanhonoproj (9. 12. 2015)

Stanyer, James. 2009. „Web 2.0 and the transformation of news and journalism.“ In Chadwick, Andrew, Philip N. Howard (eds.). *Routledge handbook of Internet Politics*. New York: Routledge.

Startin, Nick, Simon Usherwood. 2011. „Eurocepticism as a Persistent Phenomenon.“ *UACES 41 st Annual Conference, Cambridge*. (online, Pdf) Dostupné z: <http://uaces.org/documents/papers/1101/usherwood.pdf> (9. 12. 2015)

Strmiska, Maxmilián (ed.). 2005. *Politické strany moderní Evropy: analýza stranickopolitických systémů*. Praha: Portál.

Szczerbiak, Aleks, Paul Taggart. 2008. *Opposing Europe? The Comparative Party Politics of Euroscepticism*. Oxford: Oxford University Press.

Szczerbiak, Aleks, Paul Taggart. 2002. „The party politics of Euroscepticism in EU Member and Candidate States.“ *SEI Working Paper No 51*, Sussex European Institute. Dostupné z: <https://www.sussex.ac.uk/webteam/gateway/file.php?name=sei-working-paper-no-51.pdf&site=266> (9. 12. 2015)

Szczerbiak, Aleks, Paul Taggart. 2003. „Theorising Party-Based Euroscepticism: Problems of Definition, Measurement and Causality.“ *SEI Working Paper NO 69*, Sussex European Institute. Dostupné z: <https://www.sussex.ac.uk/webteam/gateway/file.php?name=epern-working-paper-12.pdf&site=266> (9. 12. 2015)

Šedo, Jakub (ed.). 2003. *Evropská otázka ve volebních kampaních*. Brno: Masarykova univerzita.

Šmahel, David, Václav Štětka. 2009. „Nová média v perspektivě sociálních věd.“ *Sociální studia*, 2009 (1): 7-11. Dostupné z: <http://socstudia.fss.muni.cz/dokumenty/091012101134.pdf> (9. 12. 2015)

Trampota, Tomáš, Martina Vojtěchovská. 2010. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál.

Prameny

Europejski Manifest Platformy Obywatelskiej – Silna Polska w Bezpiecznej Europie. Dostupné z: <http://www.platforma.org/aktualnosc/36587/silna-polska-w-bezpiecznej-europie-europejski-manifest-platformy-obywatelskiej> (9. 12. 2015)

Facebook Občanské demokratické strany. Dostupné z: <https://www.facebook.com/ods.cz/?fref=ts> (9. 12. 2015)

Facebook Platforma Obywatelska. Dostupné z: <https://www.facebook.com/PlatformaObywatelska/?fref=ts> (9. 12. 2015)

Facebook Prawo i Sprawiedliwość. Dostupné z: <https://www.facebook.com/pisorgpl/?fref=ts> (9. 12. 2015)

Facebook TOP 09. Dostupné z: <https://www.facebook.com/top09cz/?fref=ts> (9. 12. 2015)

Historie ODS. Dostupné z: <http://www.ods.cz/historie> (9. 12. 2015)

Hodnotové desatero TOP 09. Dostupné z: <http://www.top09.cz/proc-nas-volit/hodnotove-desatero/> (9. 12. 2015)

Listy ODS. *Pražská výzva*. 2003. Dostupné z: http://www.ceskatelevize.cz/specialy/ceskysen/download/listy_04-2003.pdf (9. 12. 2015)

Manifest českého eurorealismu. 2001. Dostupné z: http://www.zahradil.eu/assets/files/publikace/manifest_eurorealismu.pdf (9. 12. 2015)

Program wyborczy 2011. *Następny krok. Razem*. Dostupné z: http://www.platforma.org/media/dokumenty/Program_PO_100dpi.pdf (9. 12. 2015)

Občanská demokratická strana. Dostupné z: <http://www.ods.cz/> (9. 12. 2015)

Platforma Obywatelska - *Historia Partii*. Dostupné z: <http://www.platforma.org/o-nas/historia-partii> (9. 12. 2015)

Platforma Obywatelska – *O nas*. Dostupné z: <http://www.platforma.org/o-nas> (9. 12. 2015)

Prawo i Sprawiedliwość – *Partia*. Dostupné z: <http://pis.org.pl/partia/prawo-i-sprawiedliwosc> (9. 12. 2015)

Prawo i Sprawiedliwość – *Program 2005: IV Rzeczpospolita, Sprawiedliwość dla Wszystkich*. Dostupné z: file:///C:/Users/Anna/Downloads/program_2005_skrot.pdf (9. 12. 2015)

Prawo i Sprawiedliwość – *Program 2009*. Dostupné z: <http://www.pis.org.pl/dokumenty.php?s=partia&iddoc=148> (9. 12. 2015)

Program Prawa i Sprawiedliwości 2014. Dostupné z: <http://pis.org.pl/dokumenty> (9. 12. 2015)

TOP 09 – *Evropská unie*. Dostupné z: <http://www.top09.cz/proc-nas-volit/politika/evropska-unie/> (9. 12. 2015)

TOP 09 - *Programová východiska a principy*. Dostupné z: <http://www.top09.cz/proc-nas-volit/programova-vychodiska-a-principy/> (9. 12. 2015)
Volby.cz. Dostupné z: <http://volby.cz/> (9. 12. 2015)

Volební program ODS pro volby do Evropského parlamentu 2014 – *Otáčíme EU správným směrem*. Dostupné z: <http://www.ods.cz/docs/programy/program-volbyEP2014-velky.pdf> (9. 12. 2015)

Volební program TOP 09 pro parlamentní volby 2009. Dostupné z: http://www.top09.cz/files/soubory/volebni-program-top-09-pro-parlamentni-volby-2009_30.pdf (9. 12. 2015)

Volební program TOP 09 pro volby do Evropského parlamentu 2014 – *Evropa jsme my, ne oni*. Dostupné z: http://www.top09.cz/files/soubory/volebni-program-do-evropskeho-parlamentu-2014_1043.pdf (9. 12. 2015)

Výsledky evropských voleb 2014. Účast. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/elections2014-results/cs/turnout.html> (9. 12. 2015)

Seznam tabulek a obrázků

Tabulka 1: Znázornění zásadních rozdílů mezi Webem 1.0 a Webem 2.0.	19
Tabulka 2: Čtyři ideální kategorie dle Kopeckého a Mudde.	27
Tabulka 3: Základní složky stranických postojů k evropské integraci dle Contiho.	29
Tabulka 4: Typologie stranických postojů k evropské integraci dle Contiho.	29
Tabulka 5: Přehled jednotlivých typologií a zařazení politických stran.	47
Tabulka 6: Celkové počty různých obsahů příspěvků na facebookovém profilu ODS.	53
Tabulka 7: Témata příspěvků ODS.	54
Tabulka 8: Celkové počty různých obsahů příspěvků na facebookovém profilu TOP 09.	57
Tabulka 9: Témata příspěvků TOP 09.	58
Tabulka 10: Celkové počty různých obsahů příspěvků na facebookovém profilu PiS.	61
Tabulka 11: Témata příspěvků PiS.	61
Tabulka 12: Celkové počty různých obsahů příspěvků na facebookovém profilu PO...	63
Tabulka 13: Témata příspěvků PO.	66
Tabulka 14: Srovnání všech politických stran v rámci sledovaných témat.	68
Obrázek 1: Petice pro korunu.	52
Obrázek 2: Nejúspěšnější příspěvek na profilu ODS s tematikou týkající se EU.	54
Obrázek 3: Nekašlete na Evropu.	56
Obrázek 4: Nejúspěšnější příspěvek na profilu TOP 09 s tematikou týkající se EU.	58
Obrázek 5: Poděkování voličům PiS za hlasování ve volbách.	61
Obrázek 6: Nejúspěšnější příspěvek na profilu PiS s tematikou týkající se EU.	62
Obrázek 7: Silný evropský tým.	64
Obrázek 8: Nejúspěšnější příspěvek na profilu PO s tematikou týkající se EU.	65

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá postoji vybraných českých a polských politických stran k Evropské unii ve volbách do Evropského parlamentu v roce 2014. Zaměří se hlavně na volební kampaně, které politické strany vedly na sociální síti Facebook. Cílem práce je snaha potvrdit či vyvrátit předpokládané postoje politických stran na základě analýzy příspěvků a jejich obsahů zveřejněných na facebookových profilech. A především zjistit, zdali se strany ve svých příspěvcích vyjadřují k EU pozitivně či negativně. Mimo jiné bude také určitý prostor věnován volebním programům jednotlivých stran, s nimiž šly do evropských voleb v roce 2014, které budou následně tematicky srovnány s obsahy facebookových příspěvků. Hodnocení příspěvků bude prováděno zejména pomocí obsahové analýzy. Práce je rozdělena do čtyř hlavních kapitol. První se věnuje vývoji politické komunikace, konkrétně novým mediálním prostředkům a jejich využití politickými stranami. Druhá kapitola je čistě teoretickou. Zabývá se pěti hlavními typologiemi týkající se postojů politických stran k EU. Důležité je, že tato kapitola si neklade za cíl zdůraznit nejnovější typologie, ale představit pouze ty nejdůležitější a také ty, které zohledňují nejenom negativní postoje (euroskepticismus), ale také postoje pozitivní. Další kapitola, třetí, představuje vybrané politické strany. Každá bude jednotlivě popsána, nejenom co se týče jejího vzniku, vývoje a profilu, ale také jejího volebního programu či programového dokumentu, který uveřejnila ve volbách do EP v roce 2014. Součástí bude také zařazení stran podle typologií předložených v předchozí kapitole. Poslední kapitola je čistě analytickou. Bude věnována analýze příspěvků, které strany uveřejnily v pevně daném období na svých facebookových profilech a následnému srovnání s volebními programy.

Klíčová slova: politická komunikace, nová média, sociální sítě, Facebook, postoje politických stran k EU, euroskepticismus, ODS, TOP 09, PO, PiS

Abstract

The thesis deals with the attitude of selected Czech and Polish political parties to the European Union in the elections to the European Parliament in 2014. It will focus mainly on the election campaign, which political parties have led on social network Facebook. The aim of the thesis is an effort to confirm or disprove the implied attitude of the political parties on the basis of the analysis of the contributions and their contents published on Facebook profiles, and above all, to determine whether the parties expressed positively or negatively towards the EU in their contributions. Among other things, there will also be space dedicated to the electoral programmes of each of the parties with which they went into the European elections in 2014, which are subsequently thematically compared with the contents of the Facebook posts. The evaluation of the contributions will be done in particular by using content analysis. The thesis is divided into four main chapters. The first chapter deals with the development of political communication, specifically with new media and their utilization by political parties. The second chapter is purely theoretical. It deals with five main typologies on attitudes of political parties towards the EU. The important thing is that this chapter does not aim to highlight the latest typologies, but to present only the most important ones and also the ones that take into account not only the negative attitudes (euroscepticism), but also the positive attitudes. The third chapter presents the selected political parties. Each will be individually described, not only regarding their creation, development and profile, but also their electoral programme or their programme document, which was published in the EP elections in 2014. Part of it will also be the inclusion of the parties according to the typology presented in the previous chapter. The last chapter is purely analytical. It deals with the analysis of the contributions of the parties published in a set period of time on their Facebook profiles and then compared with their electoral programmes.

Keywords: political communication, new media, social networks, Facebook, attitudes of political parties towards the EU, euroscepticism, ODS, TOP 09, PO, PiS